

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ**

31 dekabr 2023-cü il tarixinə

**Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına
Uyğun Maliyyə Hesabatı və
Müstəqil Auditorun Rəyi**

Mündəricat

31 DEKABR 2023-cü İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR HESABAT	1
MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI	2
Müsbət rəy üçün əsaslar	2
Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və Mərkəzin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti	3
Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti	3
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	5
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (Davamı)	6
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	7
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	8
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	9
1. KORPORATİV MƏLUMATLAR	10
2. TƏQDİM ETMƏNİN ƏSASLARI	11
3. ƏHƏMİYYƏTLİ UÇOT SİYASƏTLƏRİNİN QISA MƏZMUNU	12
4. ƏHƏMİYYƏTLİ MÜHASİBAT TƏXMİNLƏRİ VƏ FƏRZİYYƏLƏRİ	23
5. SEQMENT HAQQINDA MƏLUMAT	26
6. GƏLİRLƏR	27
7. XƏRCLƏR	28
8. İSTİFADƏ HÜQUQU OLAN AKTİVLƏR	28
9. TORPAQ, TİKİLİ VƏ AVADANLIQLAR	30
10. QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR	31
11. İNVESTİSİYA MÜLKİYYƏTİ	31
12. TƏXİRƏ SALINMIŞ VERGİLƏR	32
13. ÖDƏNİŞ TARİXİNƏDƏK SAXLANILAN MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	32
14. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ	33
15. DİGƏR CARİ AKTİVLƏR	33
16. KAPİTAL VƏ EHTİYATLARI	34
17. İCARƏ ÖHDƏLİKLƏRİ-	34
18. DİGƏR CARİ ÖHDƏLİKLƏR	35
19. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR VƏ QALIQLAR-	35
20. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ	36
21. ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR	42
22. HESABAT TARİXİNDƏN SONRA BAŞ VERMİŞ HADİSƏLƏR	43

**31 DEKABR 2023-cü İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI
VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR HESABAT**

Rəhbərlik Milli Depozit Mərkəzinin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini, eləcə də həmin tarixə bitən il üzrə əməliyyat nəticələri, pul vəsaitlərinin hərəkəti və səhmdar kapitalında dəyişiklikləri düzgün əks etdirən maliyyə hesabatlarının, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq olaraq hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında rəhbərlik aşağıdakılara cavabdehdir:

- Mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq şəkildə seçilməsi və tətbiqinə;
- Məlumatların, o cümlədən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq, mötəbər, müqayisəli və anlaşıla bilən tərzdə təqdimatına;
- İstifadəçilərə xüsusi əməliyyatların, digər hadisə və şəraitlərin Mərkəzin maliyyə vəziyyəti və maliyyə nəticələrinə təsirini anlamaqda yardım göstərilməsi üçün MHBS-nin xüsusi tələblərinin yerinə yetirilməsi kifayət etmədikdə əlavə açıqlamalar verilməsinə;
- Mərkəzin fasiləsizlik prinsipinə əsasən fəaliyyətini davam etdirə bilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsinə.

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuldur:

- Mərkəz daxilində sağlam və effektiv daxili nəzarət sisteminin yaradılması, tətbiqi və saxlanılmasına;
- Mərkəzin əməliyyatlarının açıqlanması və izah edilməsi, habelə onun maliyyə hesabatlarının istənilən vaxt dəqiqliklə açıqlanması üçün yetərli olan və Mərkəzin maliyyə hesabatlarının MHBS-na uyğun gəldiyini təmin edə biləcək müvafiq mühasibat uçotu qeydlərinin aparılması;
- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və mühasibat uçotu qaydalarına müvafiq olaraq məcburi mühasibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Mərkəzin aktivlərinin mühafizə olunması üçün mümkün tədbirlər görülməsinə;
- Saxtakarlıq və digər pozuntuların müəyyən edilməsi və qarşısının alınmasına;

Mərkəzin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları rəhbərlik tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

Ağahüseyn Xudaverdiyev
İdarə Heyətinin sədri

Rəna İsgəndərova
İdarə Heyətinin sədrinin müavini

Grow Audit and Consulting QSC
8 Noyabr pr, AZURE business mərkəzi
AZ1025, Bakı, Azərbaycan
Tel: +994 12 488 63 49
Fax: +994 12 488 63 49
Mobil: +994 55 277 50 99

www.grow.az

Grow Audit and Consulting LLC
8 November ave, AZURE business centre
AZ1025, Bakı, Azərbaycan
Tel: +994 12 488 63 49
Fax: +994 12 488 63 49
Mobil: +994 55 277 50 99

www.grow.az

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

Milli Depozit Mərkəzinin Müşahidə Şurası və İdarə Heyətinə:

Maliyyə hesabatlarının auditinə dair hesabat:

Müsbət rəy

Biz, Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzinin (bundan sonra “Mərkəz”) 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan, məcmu gəlirlər haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatdan və göstərilən tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Hesab edirik ki, maliyyə hesabatları 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Mərkəzin maliyyə vəziyyəti və bu tarixdə başa çatmış il üzrə maliyyə nəticələri və pul vəsaitlərinin axını üzrə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) müvafiq olaraq düzgün və ədalətli təsvir yaradır.

Müsbət rəy üçün əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə hesabatlarının auditini üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar ilə Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Etika məcəlləsinin” (IESBA məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Mərkəzdən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu və IESBA məcəlləsinin tələblərinə uyğun yerinə yetirmişik. Hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları auditor rəyini əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mühakiməmizə görə cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditində ən əhəmiyyətli məsələlərdir. Bu məsələlər maliyyə hesabatlarının auditini baxımından və maliyyə hesabatlarına dair rəyimizin formalaşdırılmasında bütövlükdə nəzərə alınmışdır və biz bu məsələlərə dair ayrılıqda rəy vermirik.

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına («BMHS») uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Mərkəzi ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Mərkəzin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər

haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslər Mərkəzin maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və Mərkəzin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına («BMHS») uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Mərkəzi ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Mərkəzin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslər Mərkəzin maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz əlavə edilmiş maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zəmanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olduqda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə edilmiş maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS-ların tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi biz audit aparılan zaman peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar şəffaflıq nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflər risklərini müəyyən edib qiymətləndiririk, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirib həyata keçiririk və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Dələduzluq nəticəsində əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamamaq riski səhvlər nəticəsindəkindən daha yüksəkdir, çünki dələduzluq sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər.
- Mərkəzin daxili nəzarətin səmərəliliyinə dair rəy bildirmək məqsədi üçün olmamaq şərtlə, bu şəraitlərdə uyğun olan audit prosedurlarını layihələndirmək üçün auditə aid daxili nəzarəti başa düşürük.

- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məntiqliliyini qiymətləndiririk.
- Mühasibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutlarının əsasında Mərkəzin fəaliyyətini fasiləsiz davam etmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığında dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməliyik və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və ya şəraitlər Mərkəzin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz İdarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslər digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddətləri, habelə əhəmiyyətli audit sübutları, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarətdə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında məlumat veririk.

Biz həmçinin İdarə Heyətinin sədrinə bəyanat veririk ki, müstəqilliyə və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün əlaqələr və digər məsələlərə, habelə müvafiq olduğunda əlaqəli qorunma tədbirləri haqqında məlumat verməyimizə dair müvafiq etik normalarına riayət etmişik.

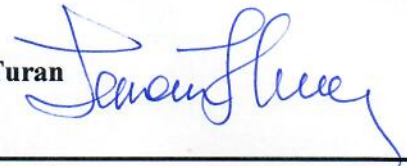
İdarə Heyətinin sədrinin nəzərinə çatdırılmış məsələlərdən biz cari dövr üzrə maliyyə hesabatlarının ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən əsas audit məsələləri olanları müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi halda və ya, çox nadir hallarda, məsələ haqqında hesabatda məlumat vermənin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyinə görə biz bu məsələ haqqında hesabatımızda məlumatın verilməməsini qərara almadığımız halda, biz bu məsələləri auditor hesabatımızda təsvir edirik.

“GROW AUDIT AND CONSULTING” Qapalı Məsuliyyətli Cəmiyyəti

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Talıbova Turan

30 İyul 2024-cü il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
AKTİVLƏR			
Uzunmüddətli aktivlər			
İstifadə hüququ olan aktivlər	8	1,066,696	-
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	9	499,976	1,834,967
Qeyri-maddi aktivlər	10	1,894,725	1,919,222
İnvestisiya mülkiyyəti	11	429,345	298,869
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	12	-	99,763
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri, uzunmüddətli hissə	13	3,095,906	514,625
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		6,986,648	4,667,446
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	14	699,112	2,492,643
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri, qısamüddətli hissə		631,245	-
Mal-material		1,509	-
Cari vergi aktivləri		114,287	-
Digər cari aktivlər	15	577,630	2,001,467
Cari aktivlər		2,023,783	4,494,110
Cəmi aktivlər		9,010,431	9,161,556
Kapital			
Nizamnamə kapitalı		2,700,000	2,700,000
Kapital ehtiyatları	16	3,510,041	3,510,042
Bölüşdürülməmiş mənfəət		281,513	350,946
Cəmi kapital		6,491,554	6,560,988
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər:			
Uzunmüddətli icarə öhdəliyi	17	1,045,628	1,195,384
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		1,045,628	1,195,384

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (Davamı)

Ticari və sair kreditor borcları		1,994	-
Cari icarə öhdəliyi	17	152,101	134,495
Cari vergi öhdəliyi		-	-
Digər cari öhdəliklər	18	1,319,154	1,270,689
Cəmi cari öhdəliklər		1,473,249	1,405,184
Cəmi öhdəliklər		2,518,877	2,600,568
Cəmi kapital və öhdəliklər		9,010,431	9,161,556

Mərkəzin adından:

Ağahüseyn Xudaverdiyev
İdarə Heyətinin sədri

Bakı, Azərbaycan Respublikası

30 İyul 2024-cü il

Rəna İsgəndorava
İdarə Heyəti sədrinin müavini

Bakı, Azərbaycan Respublikası

30 İyul 2024-cü il

9-42-ci səhifələrdə təqdim edilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Əməliyyat gəlirləri	6	4,759,157	4,321,382
İşçi heyəti üzrə xərclər (əmək haqqları)		(2,026,070)	(2,026,443)
İşçi heyəti üzrə xərclər-sosial sığorta ayırmaları		(490,217)	(470,372)
Amortizasiya və köhnəlmə xərcləri		(415,114)	(554,844)
Pəşəkar xidmət haqları		(216,912)	(584,036)
İstifadə olunmamış məzuniyyət ehtiyatı üzrə xərclər		(78,058)	-
Sığorta xərcləri		(12,988)	(9,414)
Sair inzibati xərclər	7	(496,400)	(289,616)
		1,023,398	386,657
Digər gəlirlər	6	196,218	549,411
Digər xərclər	7	(1,548,475)	-
Əməliyyat fəaliyyəti nəticələri		(328,859)	936,068
Xalis maliyyə gəlirləri/ (xərcləri)		128,950	(11,351)
Yenidən qiymətləndirmədən gəlir		130,476	-
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		(69,433)	924,717
Mənfəət vergisi xərci		-	(212,384)
İl üzrə (zərər)/ mənfəət		(69,433)	712,333

Mərkəzin adından:

Ağahüseyn Xudaverdiyev
İdarə Heyətinin sədri

Bakı, Azərbaycan Respublikası

30 İyul 2024-cü il

Rəna İsgəndərava
İdarə Heyəti sədrinin müavini

Bakı, Azərbaycan Respublikası

30 İyul 2024-cü il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

	Nizamnamə kapitalı	Kapital ehtiyatları	Bölüşdürülməmiş iş mənfəəti	Cəmi kapital
01 yanvar 2022-ci il tarixində qalıq	2,700,000	3,510,042	(361,387)	5,848,655
İl üzrə (zərər)/ mənfəət	-	-	712,333	712,333
31 dekabr 2022-ci il tarixində qalıq	2,700,000	3,510,042	350,946	6,560,988
01 yanvar 2023-cü il tarixində qalıq	2,700,000	3,510,042	350,946	6,560,988
İl üzrə (zərər)/ mənfəət	-	-	(69,433)	(69,433)
31 dekabr 2023-cü il tarixində qalıq	2,700,000	3,510,041	281,513	6,491,554

Mərkəzin adından:

Ağahüseyn Xudaverdiyev
İdarə Heyətinin sədri

Bakı, Azərbaycan Respublikası

30 İyul 2024-cü il

Rəna İsgəndərova
İdarə Heyəti sədrinin müavini

Bakı, Azərbaycan Respublikası

30 İyul 2024-cü il

9-42-ci səhifələrdə təqdim edilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İl üzrə mənfəət(zərər)/mənfəət		(69,433)	712,333
Düzəlişlər:			
• Qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər		1,565,227	-
• Torpaq,tikili və avadanlıqların silinməsindən zərər	9	53,775	-
• İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	8	229,340	-
• Torpaq,tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	9	130,174	303,150
• Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası		55,600	229,199
• İnvestisiya mülkiyyəti üzrə köhnəlmə		-	22,495
• Maliyyə gəlirləri	6	(274,864)	(91,874)
• Maliyyə xərcləri	7	148,259	135,757
• Yenidən qiymətləndirmədən gəlir		(130,476)	-
• İstifadə edilməmiş məzuniyyət ehtiyatı üzrə xərc		78,058	-
• Mənfəət vergisi xərci		-	212,384
• Digər qeyri-monetar gəlirlər		24,205	-
		1,809,865	1,523,444
Dəyişikliklər:			
• Mal-material		(1,509)	-
• Digər cari aktivlər	15	110,462	(1,172,911)
• Ticari və sair kreditör borcları		(2,457,980)	(261,689)
• Digər cari öhdəliklər	18	(473,891)	148,147
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri		(1,013,053)	236,991
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(157,617)	(230,187)
Əməliyyat fəaliyyətindən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(1,170,670)	6,804
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Torpaq, tikili və avadanlıqların alınması		(41,281)	(67,447)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(438,917)	(108,084)
İnvestisiya fəaliyyətindən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(480,198)	(175,531)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Qiymətli kağızlar üzrə faiz daxilolmaları		99,107	37,914
Depozit üzrə faiz daxilolmaları		38,393	53,960
Maliyyə icarəsi üzrə ödənişlər		(271,512)	-
Digər maliyyə xərcləri üzrə xaricəlmələr		(7,967)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(141,979)	91,874
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis hərəkəti		(1,792,847)	(76,853)
Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitlərinə təsiri		(684)	(248)
1 Yanvar tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		2,492,643	2,569,744
31 Dekabr tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		699,112	2,492,643

Mərkəzin adından:

Ağahüseyn Xudaverdiyev
İdarə Heyətinin sədriBakı, Azərbaycan Respublikası
30 İyul 2024-cü ilRəna İsgəndərova
İdarə Heyəti sədrinin müaviniBakı, Azərbaycan Respublikası
30 İyul 2024-cü il

9-42-ci səhifələrdə təqdim edilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

1. KORPORATİV MƏLUMATLAR

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2023-cü ildə tamamlanan il üzrə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzi (bundan sonra “Mərkəz” və ya “MDM”) üçün tərtib edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzi (bundan sonra “Mərkəz” və ya “MDM”) Azərbaycan Respublikası adından Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin təsis etdiyi qeyri-kommersiya hüquqi şəxsidir. MDM Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən 2 oktyabr 1997-ci il tarixində D-20 №-li Şahadətnamə ilə dövlət qeydiyyatına alınmış “MÜLK” Milli Depozit Mərkəzi Qapalı Tipli Səhmdar Mərkəzinin bazasında yaradılmış, 17 sentyabr 1999-cu il tarixində D-318 N-li Şahadətnamə ilə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmış Milli Depozit Mərkəzi Qapalı Tipli Səhmdar Mərkəzinin hüquqi varisidir.

22 sentyabr 2005-ci il tarixində, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin fəaliyyətinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında təşkil edilməsi haqqında” sərəncamına əsasən Milli Depozit Mərkəzinin (MDM) Naxçıvan filialı təsis edilmişdir. Filialın yaradılmasında məqsəd Naxçıvan Muxtar Respublikasının inzibati statusu və mərkəzdən uzaq məsafədə yerləşməsi nəzərə alınmaqla müştərilərə göstərilən xidmətin keyfiyyətinin artırılması və sürətləndirilməsi olmuşdur. Filialın Əsasnaməsi Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən 1 mart 2006-cı il tarixində təsdiq edilmişdir. Filialın Əsasnaməsi 1 mart 2006-cı il tarixində Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən təsdiq edilmişdir. Filial 2006-cı ildən fəaliyyət göstərir.

28 noyabr 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərmanı ilə Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ləğv edilmiş və Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunlarında maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının müəyyən edilmiş səlahiyyətləri, o cümlədən onun maliyyə xidmətləri bazarında lisenziyalaşdırma, tənzimləmə və nəzarət, investorların və maliyyə xidmətləri istehlakçılarının hüquqlarının qorunması sahəsində vəzifə və hüquqları, habelə əmlakı Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına verilmişdir.

MDM-in əsas məqsədi Azərbaycan Respublikasının ərazisində qiymətli kağızların tədavi ilə bağlı maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi, o cümlədən qiymətli kağızların saxlanılmasını, onlar üzərində mülkiyyət və digər hüquqların uçotunun aparılmasını təmin etmək, habelə qiymətli kağızlarla bağlı əqdlərin qeydiyyatını aparan depozitar sisteminin işinin təşkili və əlaqələndirilməsidir.

MDM öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 14 iyul 2015-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Qiymətli kağızlar bazarı haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu”nu, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsini, Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan digər normativ hüquqi aktlarını və öz Nizamnaməsini rəhbər tutur. “Qiymətli kağızlar bazarı haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu”na əsasən MDM müvafiq lisenziya almadan klirinq fəaliyyəti ilə məşğul ola bilər.

Öz məqsəd və funksiyalarını həyata keçirmək məqsədilə MDM aşağıdakı istiqamətlərdə fəaliyyət göstərir:

- qiymətli kağızların saxlanılması və uçotunun aparılması;
- qiymətli kağız mülkiyyətçilərinin hesablarının açılması və aparılması;
- qiymətli kağızlar və onların mülkiyyətçilərinin hesabları üzrə elektron sistemin təşkilinin və aparılmasının təmin edilməsi;
- qiymətli kağız mülkiyyətçilərinin reyestrinin aparılması;
- nominal saxlayıcıların hesablarının açılması və aparılması;
- qiymətli kağızların öhdəliklərlə yüklənməsinin qeydiyyatı;
- hesablardan çıxarışların və aparılmış əməliyyatlar haqqında məlumatların verilməsi;
- investisiya fondlarının depozitarları üçün müxbir hesabın açılması;

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

- qiymətli kağızlarla və ya törəmə maliyyə alətləri ilə əqdlər üzrə qarşılıqlı öhdəliklərin müəyyən edilməsi, yoxlanılması, tutuşdurulması, mövqelərin aydınlaşdırılması, öhdəliklərin sıralanması, tələblərin əvəzləşdirilməsi;
- qiymətli kağızlarla əqdlər üzrə hesablaşmaların aparılmasında qiymətli kağızlar bazarı tənzimləyicisi tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada iştirak edilməsi;
- nağd pul, qiymətli və qiymətli kağızların inkassasiyası və daşınması əməliyyatlarını həyata keçirilməsi.

Mərkəzin hüquqi ünvanı Bülbül prospekti 27, Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikasıdır.

Faktiki fəaliyyət göstərdiyi ünvan isə Həsən bəy Zərdabi prospekti 2A, Şokolad Tauer, Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikasıdır. Naxçıvan filialının hüquqi ünvanı Atatürk prospekti 8, AZ 7000 Naxçıvan şəhəri, Naxçıvan Muxtar Respublikasıdır.

31 dekabr 2023-cü il tarixində Mərkəzin mülkiyyətinin pay bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

Mülkiyyətçi	2023 (%)	2022 (%)
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	100	100
Cəmi:	100	100

2 TƏQDİM ETMƏNİN ƏSASLARI

Maliyyə hesabatları ədalətli dəyerdə ölçülən satışı mümkün olan maliyyə aktivləri, törəmə maliyyə alətləri, torpaq və binalar və investisiya xüsusiyyətləri istisna olmaqla tarixi qiymət əsasında hazırlanmışdır. Ədalətli dəyerdə sığortalanan tanınmış aktiv və öhdəliklərin köçürmə dəyərləri, sığorta edilən risklərə aid edilən ədalətli dəyerdə dəyişiklikləri qeyd etmək üçün uyğunlaşdırıldı. Maliyyə hesabatları Azərbaycan manatında göstərilib, əks təqdirdə bütün dəyərlər ən yaxın rəqəmə yuvarlaqlaşdırılır.

Uyğunluq haqqında bəyanat

Mərkəzin Maliyyə hesabatları Mühəsibat Uçotu üzrə Beynəlxalq Standartlar Şurası (MUBSS) tərəfindən buraxılan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

Fasiləsizlik prinsipi

Bu maliyyə hesabatları Mərkəzin fasiləsizlik prinsipi əsasında yaxın gələcəkdə işini normal şərtlər altında davam etdirəcəyini nəzərdə tutur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Mərkəz yaxın gələcəkdə fəaliyyətini davam etdirəcək və Mərkəzin ləğvinə nə istək, nə də ehtiyac olacaq, eləcə də fəaliyyəti dayandırmaq və ya Azərbaycan Respublikasının qanunları və ya normativ aktları əsasında kreditorlardan qorunmaq üçün müdafiə axtarmaq üzrə nə niyyət, nə də zərurət mövcuddur. Buna görə, aktivlər və öhdəliklər adi fəaliyyət gedində Mərkəzin aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olması fərziyyəsi ilə hesabatlarda əks etdirilmişdir. Bəzi maliyyə hesabatları standartları rəhbərlik tərəfindən Mərkəzin fasiləsizlik prinsipinə dair dəyərləndirmənin aparılması üzrə konkret tələblərin, nəzərə alınmalı olan müəyyən məsələlərin və fasiləsizlik prinsipi ilə əlaqədar bir sıra açıqlamaların hesablara daxil edilməsini əhatə edir.

Rəhbərliyin fasiləsizlik prinsipi üzrə ehtimalının qiymətləndirməsi, müəyyən bir müddətdə, hadisələrin və ya şərtlərin gələcək inkişafı ilə əlaqədar subyektiv qərarların qəbul edilməsini nəzərdə tutur.

3 ƏHƏMİYYƏTLİ UÇOT SİYASƏTLƏRİNİN QISA MƏZMUNU

Cari və uzunmüddətli təsnifləşdirmələr

Mərkəz aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifləşdirmələr əsasında maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv sayılır:

- Adi əməliyyat dövründə satılması və ya istehlak edilməsi nəzərdə tutulan və ya satılması ehtimal edilən;
- İlk olaraq ticarət məqsədilə saxlanılan;
- Hesabat tarixindən sonrakı 12 ay ərzində satılması ehtimal edilən; və ya
- Hesabat tarixindən ən azı 12 ay sonra öhdəliyin ödənilməsi üçün mübadilə edilməsi və ya istifadə edilməsi üçün məhdudlaşdırılması halları istisna olmaqla, pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.

Digər bütün aktivlər uzunmüddətli aktivlər sayılır.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik sayılır:

- Adi əməliyyat dövrü ərzində ödənilməsi gözlənilən;
- Hesabat tarixindən sonrakı 12 ay ərzində ödənilməsi ehtimal edilən; və ya
- Hesabat dövründən sonra ən azı 12 ay müddətində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üzrə qeyri-şərtsiz hüquq mövcud deyil.

Mərkəz bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər olaraq təsnif edir. Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliyi uzunmüddətli aktiv və öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Valyutaların yenidən hesablanması

Mərkəzin maliyyə hesabatları Azərbaycan Respublikası manatı (AZN) ilə göstərilmişdir. Azərbaycan manatı Mərkəzin fəaliyyət göstərdiyi iqtisadi mühitin əsas valyutası hesab edilir. Müəssisə daxilindəki hər bir müəssisə öz yerli valyutasını müəyyən edir və hər bir müəssisənin hesabatında olan maddələr həmin valyuta ilə hesablanır. Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar, aparılmış əməliyyatların tarixinə valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq yerli valyutada əks etdirilir. Xarici valyutada ifadə edilən monetar aktivlər və öhdəliklər balans tarixində spot məzənnəyə uyğun olaraq yerli valyutada yenidən hesablanır. Bu cür əməliyyatlardan yaranan məzənnə fərqləri müvəqqəti olaraq pul vəsaitlərinin və netto – investisiyaların hedcinqləşdirilməsi (aktivlər və öhdəliklərin dəyərinin dəyişməsindən yaranan itkilərdən sığortalamaq üçün həyata keçirilən əməliyyatlar) kapital hesabına aid edilmişdirsə, məzənnə fərqləri mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilmir. Xarici valyutadakı məzənnə fərqlərindəki xərclərə aid olan kreditlər və vergi xərcləri ilkin əməliyyat tarixindəki məzənnəyə əsasən dəyişdirilir. Xarici valyutanın ədalətli dəyəri ilə hesablanan qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin qəbul olunduğu günə olan məzənnəyə əsasən dəyişdirilir. Monetar maddələr üzrə mübadilə fərqləri mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Mərkəzin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq etdiyi valyuta mübadiləsi məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2023	2022
AZN/ USD	1.7000	1.7000
AZN/ EUR	1.8766	1.8114
AZN/ TL	0.0576	0.0909

Gəlirlərin tanınması

Mərkəzin gəlirlərinin əhəmiyyətli hissəsi qiymətli kağızların tədavülü ilə bağlı reyestraxlama və sərəncamçı xidmətlərin göstərilməsindən ibarətdir. Əhəmiyyətli mülahizələrin tələb olunduğu nisbi müstəqil satış qiyməti əsasında hər bir icra öhdəliyinə müxtəlif xidmətlərin qiymətləri ayrılmalıdır. Mərkəz müstəqil satış qiymətini

bazar şərtləri və digər müşahidə edilən məlumatlar daxil olmaqla, bütün mümkün məlumatlar əsasında bölüşdürmə məqsədinə cavab verəcək bir sıra qiymətlərdən istifadə edərək qiymətləndirir. Xidmət müqavilələrinin əməliyyat qiymətləri məqbul həddə olduğu halda, gəlir müstəqil satış qiymətləri əsasında bölüşdürülməlidir. Mərkəz müqavilə əldə etmək üçün artan xərcləri müvafiq xidmətlər göstərildikdə xərc olaraq tanıyır. Xidmətdən gəlir aşağıdakı qaydada tanınır:

(a) Reyestr və saxlama xidmətləri

Depozitar və reyestr saxlayıcı xidmətlər Mərkəz tərəfindən emitentlərə və qiymətli kağız mülkiyyətçilərinə emitentlə bağlanmış müqavilə əsasında göstərilir.

Azərbaycan Respublikasında emissiya edilmiş qiymətli kağızların əksəriyyəti sənədsiz formada buraxılır. Mərkəzi depozitar tərəfindən qiymətli kağız mülkiyyətçilərinə təqdim edilən sənədsiz qiymətli kağızlar üzrə depo hesabından çıxarış həmin qiymətli kağızlara mülkiyyət hüququnu təsdiqləyən yeganə hüquqi sənəddir.

Mərkəz tərəfindən emitentlərdən və qiymətli kağız mülkiyyətçilərindən reyestr və saxlama xidmətlərindən gəlirləri bağlanmış müqavilənin şərtlərinə əsasən tanınır.

(b) Sərəncamçı xidmətlər

Milli Depozit Mərkəzi (MDM) tərəfindən sərəncamçı xidməti təmin edilmiş istiqrazlar buraxmış emitentlərə müvafiq müqaviləyə əsasən göstərilir. Bu zaman MDM təmin edilmiş istiqrazlar üzrə təminatın sərəncamçısı qismində çıxış edir. Təmin edilmiş istiqrazlar üzrə təminatın sərəncamçısı həmin təminatın qanunvericiliyin və emissiya prospektinin tələblərinə cavab verməsinə nəzarət məqsədi ilə istiqrazların mülkiyyətçilərinin xeyrinə öz adından təminatı girov saxlayan qismində çıxış edən investisiya şirkəti və ya mərkəzi depozitar ola bilər.

Qeyd olunan istiqrazlar üzrə öhdəliklər icra edilmədiyi və ya lazımınca icra edilmədiyi təqdirdə istiqraz mülkiyyətçilərinin tələblərinin təmin edilməsi üçün MDM təminat üzrə sərəncam hüququndan istifadə edə bilər.

Mərkəz tərəfindən sərəncamçı xidməti təmin edilmiş istiqrazlar buraxmış emitentlərlə müvafiq müqavilənin şərtlərinə əsasən tanınır.

(c) Faiz gəlirləri

Faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu istifadə edilməklə zaman tənəsüblüyü əsasında tanınır. Faiz gəlirləri mənfəət və zərərlər hesabında maliyyə gəlirləri başlığı altında qeyd olunur.

Vergilər

a) Mənfəət vergisi

Mərkəz Azərbaycan Respublikasının Vergilər Məcəlləsinin 106.1.5 maddəsinə əsasən hüquqi şəxslərin mənfəət vergisindən azaddır.

b) Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi

Mərkəz Azərbaycan Respublikasının Vergilər Məcəlləsinin 199.1-ci maddəsinə əsasən hüquqi şəxslərin əmlak vergisindən azaddır.

c) Hüquqi şəxslərin torpaq vergisi

Mərkəz Azərbaycan Respublikasının Vergilər Məcəlləsinin 207.1.2-ci maddəsinə əsasən torpaq vergisindən azaddır.

a) Əlavə dəyər vergisi

Ödəniləcək ƏDV və iddia olunan alınacaq ƏDV arasındakı fərq hesabat ayından sonra 20 gün ərzində dövlət büdcəsinə ödənilir. Satış ilə əlaqədar, maliyyə xidmətləri istisna olmaqla, ödəniləcək əlavə dəyər vergisi

müştərilərdən alınacaq vəsaitlər daxil olduğu zaman vergi orqanlarına ödənilir. Dövr ərzində alınan ƏDV bir qayda olaraq həmin dövr ərzində ödənilən ƏDV ilə əvəzləşdirilir.

Vergi orqanları ƏDV üzrə hesablaşmalar ilə əlaqədar əvəzləşdirməyə icazə verirlər. Alınacaq vəsaitlərin dəyərsizləşməsi ilə əlaqədar ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə zərəri ƏDV daxil olmaqla borcluya aid olan ümumi məbləğin tərkibində uçota alınır.

Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən müəssisələrin fəaliyyəti nəticəsində digər vergilər də yaranır. Bu vergilər əməliyyat xərclərinin bir hissəsi kimi tanınır və məcmu gəlir hesabatına daxil edilir.

Maliyyə alətləri

Mərkəz maliyyə alətləri üzrə müqavilə tərəflərindən biri olduqda, maliyyə alətləri və maliyyə öhdəlikləri onun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında tanınır. Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə ölçülür. Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin alınması və ya çıxarılması ilə birbaşa əlaqəli olan əməliyyat xərcləri (mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri və maliyyə aktivlərindən başqa), ilkin tanınma zamanı maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə müvafiq olaraq əlavə edilir və ya çıxılır. Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin alınmasına birbaşa aid olan əməliyyat xərcləri dərhal mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivlərinin müntəzəm şəkildə satın alınması və ya satılması satış tarixi əsasında tanınır və ya xitam verilir. Bütün tanınmış maliyyə aktivləri sonradan, maliyyə aktivlərinin təsnifatına əsasən, amortizasiya edilmiş dəyərdə və ya ədalətli dəyərdə bütünlüklə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin təsnifatı

Aşağıdakı şərtlərə cavab verən borc alətləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür:

- Maliyyə aktivinin müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq pul vəsaitlərinin axınını yığılması üçün maliyyə aktivlərinin saxlanması məqsədilə maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Maliyyə aktivinin müqavilənin şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə əsas pul vəsaitlərinin və ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə faizlərin ödənilməsini nəzərdə tutan pul vəsaitlərinə yönəldir.

Aşağıdakı şərtlərə cavab verən borc alətləri sonradan digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülür

(DMGVƏD):

- maliyyə aktivini müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq pul vəsaitləri axınının yığılması və maliyyə aktivlərinin satışı məqsədi daşdıqda, biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- maliyyə aktivini üzrə müqavilənin şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə əsas pul vəsaitlərinin və ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə faizlərin ödənilməsini nəzərdə tutan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Adətən bütün digər maliyyə aktivləri sonradan mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülür (MZVƏD).

Yuxarıda göstərilənlərə baxmayaraq, Mərkəz maliyyə aktivinin ilkin tanınmasında aşağıdakı qəti seçimi/təyinatı həyata keçirə bilər:

- Müəyyən meyarlar qarşılanmadıqda Mərkəz kapital investisiyası üzrə müvafiq ədalətli dəyərdə dəyişikliyin digər məcmu gəlirdə təqdimatı üçün qəti tədbirlər həyata keçirə bilər; və
- Mərkəz uçot sistemində uyğunsuzluğu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq məqsədilə, amortizasiya edilmiş maya dəyərində və ya DMGVƏD ölçülmə meyarlarına cavab verən borc investisiyasını əks keçid etməmək

şərt ilə MZVƏD edə bilər.

Amortizasiya olunmuş dəyər və effektiv faiz dərəcəsi metodu

Effektiv faiz dərəcəsi metodu borc alətinin amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz gəlirinin müvafiq dövr üzrə bölgüsü üsuludur. Satın alınan və ya yaranan kredit zərərinə məruz qalmış maliyyə aktivlərindən (yəni ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşmiş aktivlər) başqa maliyyə aktivləri üzrə effektiv faiz dərəcəsi, ehtimal edilən kredit zərərləri istisna olmaqla borc alətinin nəzərdə tutulan müddəti və ya (tətbiq olunarsa) daha qısa müddət ərzində hesablanmış gələcək nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən ödənilmiş, yaxud alınmış bütün haqlar, ödənişlər, əməliyyat xərcləri və ya mükafatlar) ilkin tanınma anında xalis qalıq məbləğinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir.

Alınmış və ya yaranmış kredit dəyərsizləşməsi üzrə maliyyə aktivləri üçün, kreditlə tənzimlənən effektiv faiz dərəcəsi, gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini, ehtimal olunan kredit zərərləri daxil olmaqla, ilkin tanınma zamanı borc alətinin amortizasiya olunmuş dəyərində diskontlaşdırılmaqla hesablanır.

Maliyyə aktivinin amortizasiya olunmuş dəyəri, ilkin tanımada maliyyə aktivinin əsas ödəniş çıxılmaqla, hər hansı zərər üzrə düzəliş edilməklə həmin ilkin dəyər ilə ümumi dəyər arasındakı fərq üzrə effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə məcmu amortizasiya əlavə olunmaqla, maliyyə aktivinin ölçüldüyü dəyərdir. Maliyyə aktivinin ümumi qalıq dəyəri hər hansı bir zərər öhdəliyinə düzəliş edilməzdən əvvəl maliyyə aktivinin amortizasiya olunmuş dəyəri hesab olunur.

Faiz gəliri daha sonra amortizasiya edilmiş dəyərdə və DMGVƏD ilə qiymətləndirilən borc alətlərinin effektiv faiz metodundan istifadə edilməklə tanınır. Alınmış və ya yaranmış kredit dəyərsizləşməsi üzrə yaranmış maliyyə aktivləri istisna olmaqla, maliyyə aktivləri üçün, faiz gəliri sonradan kredit itkisinə məruz qalmış maliyyə aktivləri istisna olmaqla, maliyyə aktivinin ümumi qalıq dəyərində effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır.

Mərkəzin maliyyə aktivlərinin əksəriyyəti, daha sonra amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülmüş maliyyə aktivləri kimi təsnif edilmişdir. Mərkəzin maliyyə öhdəlikləri daha sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş maliyyə öhdəlikləri kimi təsnif edilmişdir. Mərkəz, mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülmüş hər hansı maliyyə öhdəliyinin təsnifatını seçmir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Mərkəz ehtimal olunan kredit zərəri modelini amortizasiya edilmiş dəyərlə və ya digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülmüş maliyyə aktivlərinə tətbiq edir.

İlkin tanımadan sonra maliyyə aktivləri üzrə kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda, bu maliyyə aktivləri üçün ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat ömürlük ehtimal olunan kredit zərərinə bərabər dəyərdə ölçülür.

Əgər hesabat tarixində maliyyə aktivləri üzrə kredit riski ilkin tanımadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmamışdırsa, bu maliyyə aktivləri üçün ehtimal edilən kredit zərəri (sadələşdirilmiş yanaşmanın seçildiyi kreditör borcları istisna olmaqla) 12 aylıq ehtimal edilən kredit zərərlərinə bərabər dəyərdə ölçülür.

Kreditör borcları və alınacaq digər vəsaitlər üçün, əhəmiyyətli bir maliyyələşdirmə komponentinin olub-olmamasından asılı olmayaraq, ömür boyu ehtimal olunan kredit zərəri əsasında ölçülür. Mərkəz ehtimal olunan kredit zərərinə qiymətləndirmək üçün daxili modeldən istifadə edir. Model 9 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq tərtib edilmiş və qarşı tərəflərin kredit risklərinin qiymətləndirilməsi üçün maliyyə sisteminin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq, qarşı tərəflərə hesab sistemini təyin etməklə hazırlanmışdır. Təyin edilmiş bal (reyting) fərdi şəkildə hesablanmış Defolt Ehtimalıdır (DE). Aktivin bir bal qrupundan daha aşağı bal qrupuna keçməsi digər meyarlar arasında kredit riskinin əhəmiyyətli artımı hesab olunur.

Silinmələr

MDM-in maliyyə aktivini bərpa etmək üçün əsaslı gözləntiləri olmadıqda (ya bütövlükdə, ya da bir hissəsi) belə maliyyə aktivlər silinir. Bu, MDM tərəfindən qarşı tərəfin silinməyə məruz qalan məbləğləri ödəmək üçün kifayət qədər pul vəsaitlərinin hərəkəti yarada biləcək aktivləri və/və ya gəlir mənbələri olmadığını müəyyənləşdirdiyi haldır. Silinmə, tanınmanın dayandırılması hadisəsini təşkil edir.

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Mərkəz maliyyə aktivinin portfel səviyyəsində saxlandığı biznes modelinin məqsədini qiymətləndirəcək, çünki bu, biznesin idarə olunması və məlumatların rəhbərliyə təqdim edilməsi üsulunu daha düzgün şəkildə əks etdirir. Bu zaman aşağıdakı məlumatlar nəzərə alınır:

- portfel üçün müəyyən edilmiş siyasətlər və məqsədlər, həmin siyasətlərin praktikada tətbiqi, xüsusilə rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin əldə edilməsinə, xüsusi faiz dərəcəsi profilinin saxlanmasına, maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivləri maliyyələşdirən öhdəliklərin müddətinə uyğunlaşdırılmasına və ya aktivlərin satışı vasitəsilə pul axınlarının realizasiyasına fokuslanıb-fokuslanmaması;
- portfelin göstəricilərinin necə qiymətləndirilməsi və Mərkəzin rəhbərliyinə necə çatdırılması;
- biznes modelinin (və həmin biznes modeli çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) performansına təsir edən risklər və bu risklərin necə idarə olunması;
- biznesin menecerlərinin necə mükafatlandırılması – məsələn, mükafatlandırma idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərindən və ya toplanmış pul axınlarından asılıdırımı; və
- əvvəlki dövrlərdə satışların tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbləri və gələcək satış fəaliyyəti barədə gözləntilər. Bununla belə, satış fəaliyyəti barədə məlumat ayrıca deyil, maliyyə aktivlərinin idarə olunması üzrə Mərkəzin məqsədinə necə nail olmasının və pul axınlarının necə realizasiya edilməsinin ümumi qiymətləndirilməsi çərçivəsində nəzərə alınır.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Ədalətli dəyər ölçülmə tarixində əsas bazarda və ya əsas bazar olmadıqda həmin tarixdə Mərkəzin daxil ola biləcəyi daha sərfəli bazarda bazar iştirakçıları arasında intizamlı əməliyyatda aktiv satmaq üçün qəbul edilmiş və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyərin ölçülməsinə əsasən, aktivin satılması və ya öhdəliyin ötürülməsi üzrə əməliyyat baş verir:

- aktiv və ya öhdəlik üçün əsas bazarda; və ya
- əsas bazarın yoxluğu şəraitində aktiv və ya öhdəlik üçün ən əlverişli bazarda.

Əsas bazar və ya ən əlverişli bazar Mərkəz tərəfindən əlçatan olmalıdır. Aktiv və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçılarının öz iqtisadi maraqlarına uyğun hərəkət etdiklərini nəzərə alaraq aktiv və ya öhdəliklərin ədalətli dəyərini müəyyənləşdirərkən bazar iştirakçılarının aktiv və ya öhdəliyin ölçülməsində istifadə etdikləri məlumatlardan istifadə edilir. Qeyri-maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının aktivin ən çox və ən yaxşı istifadə tətbiqindən yararlanmaqla ondan istifadə etmək və ya başqa bazar iştirakçısına satmaq yolu ilə iqtisadi mənfəəti artırmaq bacarığı nəzərə alınır.

Mərkəz həmin şəraitdə müvafiq olan və ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün mövcud olan məlumatlar üzrə müvafiq müşahidə edilən gəlirlərin istifadəsini artıran və müşahidə edilə bilməyən gəlirlərin istifadəsini azaldan qiymətləndirmə üsullarından istifadə edir.

Ədalətli dəyəri ölçülən və maliyyə hesabatlarında açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir edilmiş və bütövlükdə ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün mühüm olan ən aşağı səviyyədə məlumatlara əsaslanmış ədalətli dəyər iyerarxiyasında təsnifləşdirilir:

- Səviyyə 1 – fəal bazarlarda oxşar aktivlər və öhdəliklər üzrə təyin edilmiş (nizamlanmış) bazar qiymətləri;
- Səviyyə 2 – aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilə bilən məlumatlar olan ilkin məlumatlardan istifadə edilir;
- Səviyyə 3 – aktiv və ya öhdəlik üçün müşahidə edilə bilməyən məlumatlar olan ilkin məlumatlardan istifadə edilir.

Maliyyə hesabatlarında dövrü əsasda tanınmış aktivlər və öhdəliklər üzrə Mərkəz hər hesabat dövrünün sonunda yenidən təyin edilmiş təsnifatla (bütövlükdə ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün zəruri olan ən aşağı səviyyəli məlumata əsaslanmış) iyerarxiyada Səviyyələr arasında köçürmələrin olub-olmamasını müəyyən edir. Ədalətli dəyəri ölçmək üçün broker kotirovkaları və ya qiymət müəyyənləşdirmə xidmətləri kimi üçüncü tərəfin məlumatları istifadə olunduqda, bu qiymətləndirmənin MHBS tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək məqsədilə üçüncü tərəflərdən əldə olunmuş dəlillər qiymətləndirilir və sənədləşdirilir.

Maliyyə öhdəlikləri

Bütün maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə və MZƏD əsasında tanınmaqla amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür.

Maliyyə öhdəliyi (i) biznesin birləşməsi zamanı alıcının şərti mükafatı olduqda, (ii) ticarət və ya (iii) MZƏD üçün nəzərdə tutulduğu halda maliyyə öhdəlikləri MZƏD üzrə təsnif edilir. (i) Biznesin birləşməsi zamanı alıcının şərti mükafatı olmayan, (ii) ticarət və ya (iii) MZƏD üzrə təsnif edilməyən maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edərək amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Effektiv faiz metodu maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliyinin, yaxud maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri qrupunun amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz gəliri, yaxud faiz xərcinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi üsuludur. Effektiv faiz dərəcəsi borc alətinin nəzərdə tutulan müddəti və ya (tətbiq olunarsa) daha qısa müddət ərzində hesablanmış gələcək nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən məntəqələrdə ödənilmiş, yaxud alınmış bütün haqqar, əməliyyat xərcləri və digər mükafat yaxud endirimlər) ilkin tanınma anında xalis balans məbləğinədək dəqiqliklə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Mərkəz maliyyə öhdəliyini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan (və ya maliyyə öhdəliyinin bir hissəsini) yalnız bu öhdəlik ləğv edildiyi halda, məsələn müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə və ya ləğv olunduqda, ya da müddəti başa çatdığı zaman çıxarır.

Əsaslı şərtlərlə borc alətləri üzrə mövcud debitor və kreditor arasında mübadilə aparılması halları ilkin maliyyə öhdəliyinin ləğv edilməsi və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi nəzərə alınır. Eynilə, mövcud maliyyə öhdəliyinin və ya onun bir hissəsinin (debitorun maliyyə çətinlikləri ilə əlaqəli olmasından asılı olmayaraq) şərtlərinin əhəmiyyətli şəkildə dəyişdirilməsi, ilkin maliyyə öhdəliyinin ləğv edilməsi və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi tanınır.

Yeni yaradılmış maliyyə öhdəliyinin şərtlərinə əsasən, o cümlədən alınmış hər hansı haqqar üzrə nağd ödənilmiş haqqar və ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmış ödənişlər də daxil olmaqla, pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmış hazırkı dəyəri, ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmış hazırkı dəyərindən ən az 10 faiz fərqləndikdə, yeni müddəaların əhəmiyyətli

dərəcədə fərqli olması hesab edilir. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərin dəyişdirilməsi öhdəliyin ləğvi olaraq nəzərə alınmırsa, çəkilmiş xərclər və ya haqqar ləğvətmə üzrə gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi tanınır. Mübadilə və ya dəyişdirmə öhdəliyin ləğvi olaraq nəzərə alınmırsa, hər hansı xərclər və ya haqqar öhdəliyin qalıq dəyərində düzəliş olaraq tanınır və dəyişdirilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya olunur.

Maliyyə alətlərinin əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri yalnız Mərkəzin aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi üçün müəyyən edilmiş hüququ olduqda, eləcə də Mərkəzin müqavilə üzrə əvəzləşdirməni aparmaq və eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda əvəzləşdirilə bilər.

Torpaq, tikili və avadanlıqlar

Torpaq, tikili və avadanlıqlar onların maya dəyəri, toplanmış amortizasiya məbləği, aktivin yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan dəyər və dəyərdən düşmə fərqi çıxılmaqla hesabatda öz əksini tapır. Maya dəyəri dedikdə tikili və avadanlıqların hissələrinin dəyişdirilməsinə çəkilən xərclər, uzunmüddətli tikinti müqavilələri zamanı çəkilən borclar üzrə məsrəflər (tanınma meyarlarına uyğun gələrsə) daxil olmaqla hesablanır. Eynilə əsaslı təftişin aparılması zamanı yoxlamaya çəkilən məsrəflər, tanınma meyarlarına uyğun gəldikdə, tikili və avadanlıqların balans dəyərində əvəzləşdirmə kimi tanınır. Tikili və avadanlıqlara çəkilən bütün digər xərclər cari dövrün xərcləri kimi tanınaraq mənfəət və zərər hesabına silinir. Tikili və avadanlıqların istismardan çıxarılmasına çəkilən xərclərin cari diskontlaşdırılmış dəyəri üçün yaradılmış ehtiyat tanınma meyarlarına uyğun gələrsə müvafiq əsas vəsaitin dəyərində aid edilir. Əsas vəsaitlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı əlavə məlumat əldə etmək üçün ehtiyatlara istinad edilir.

Torpaq və binalar, binaların amortizasiya məbləğinin və yenidənqiymətləndirmədən sonra baş vermiş dəyərdən düşmə məbləğinin ədalətli dəyərdən çıxılması ilə hesablanır. Yenidənqiymətləndirmə, yenidən qiymətləndirilmiş aktivin ədalətli dəyərinin balans dəyərindən fərqlənmədiyindən əmin olmaq üçün tez-tez aparılır.

Əgər yenidənqiymətləndirmə nəticəsində aktivin balans dəyəri azalarsa, bu zaman həmin azalma mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmalıdır. Lakin, əgər əvvəlki tarixlərdə aparılan yenidənqiymətləndirmə nəticəsində hər hansı yenidənqiymətləndirmə artımı yaranmışsa və o artım yenidənqiymətləndirmə başlığı altında kapitalın kreditinə yazılmışsa, hər hansı növbəti hesabat tarixində yaranan azalma yenidənqiymətləndirmə hesabının kredit qalığı müqabilində həmin hesabın debitinə yazılmalıdır.

Bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülmüş artımın məbləği aktivin yenidənqiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında hesablanmış amortizasiyası ilə aktivin ilkin dəyəri əsasında tanınan amortizasiyası arasındakı fərqi təşkil edir. Yenidənqiymətləndirmə tarixinə hər hansı yığılmış amortizasiya məbləği aktivin ümumi balans dəyərində qarşı silinir, xalis məbləğ isə yenidən qiymətləndirilən məbləğə bərabər olması üçün yenidən təqdim edilir. Satış zamanı, satılan aktivin yenidənqiymətləndirmə ehtiyatındakı payı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Aktivlərin amortizasiyası azalan qalıq dəyəri metodu istifadə olunmaqla istismar müddəti boyunca aşağıdakı qaydada hesablanır:

• Binalar	15-40 il (1-7%);
• İstifadə hüququ verən aktivlər	Lizinq şərtlərindən asılıdır;
• Maşın və avadanlıqlar	5-10 il (10-20%);
• Nəqliyyat vasitələri	8-10 il (10-25%);
• Digər əsas vəsaitlər	1-5 il (10-20%).

Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin balans dəyərinin tanınması, aktivin silinməsi (satışı) nəticəsində və ya aktivin istifadəsindən və ya onun silinməsindən (satışından) gələcəkdə iqtisadi səmərənin əldə ediləcəyi ehtimal olunmadığı hallarda dayandırılır. Torpaq, tikili və avadanlıq obyektinin tanınmasının dayandırılması üzrə

yaranan gəlir və ya zərər (bu obyektin balans dəyəri ilə xaricolma üzrə xalis daxilolma məbləği arasındakı fərq kimi müəyyənləşdirilir) aktivin tanınmasının dayandırıldığı ildə mənfəət və zərər hesabatında göstərilir.

Aktivlərin son qalıq dəyərləri, faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodları hər hesabat tarixinin sonunda yenidən baxılır və uyğun gələrsə perspektiv şəkildə düzəlişlər edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilk olaraq tanınmış məbləğdə qeyd olunur.

Ayrıca əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınma zamanı əldə olunmuş dəyər ilə ölçülür. Müəssisələrin birləşməsindən əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin dəyəri əldə edilmə tarixinə olan ədalətli dəyərdir.

Amortizasiya aktiv ilə bağlı olan gələcək iqtisadi mənfəətin ehtimal olunan istehlak modelini əks etdirdiyindən, əsasən qeyri-maddi aktivin hər hissəsinin azalan qalıq əsasında mənfəət və zərər hesabında tanınır. Daxili olaraq yaranmış qeyri-maddi aktivlər kapitallaşdırılmır və xərclər baş verdiyi ildə məcmu gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir. Qrupun bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

İnvestisiya mülkiyyəti

İnvestisiya mülkiyyəti Mərkəz tərəfindən icarə gəlirləri əldə etmək və ya kapital dəyərini artırmaq və ya hər ikisi üçün, saxlanılmış, lakin, Mərkəz tərəfindən icarəyə götürülməmiş mülkiyyətdir. İnvestisiya mülkiyyəti əmlak və avadanlıq kimi gələcək istifadəsi nəzərdə tutulan tikilələrdən ibarətdir.

İnvestisiya mülkiyyəti, zəruri olduğu təqdirdə, dəyərdən yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla ifadə olunur.

Sonrakı xərclər gələcək iqtisadi gəlirlərin Mərkəzə axın ediləcəyi ehtimalı olduqda kapitallaşdırılır və bu halda xərclər etibarlı şəkildə ölçülə bilər. Digər texniki və təmir xərcləri yarandığı müddətdə xərclərə aid edilir. Əgər investisiya mülkiyyəti sahibkar tərəfindən tutulursa, bu zaman sahə və avadanlıqlara yenidən təsnif edilir. İnvestisiya mülkiyyəti üzrə köhnəlmə, onların dəyərini təxmin edilən faydalı ömürlərindən asılı olaraq qalıq dəyərləri üzrə bölünməsi üçün azaldılmış qalıq üsulu ilə hesablanır. Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik investisiya əmlakının dəyərsizləşməsinin hər hansı bir göstəricisinin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər belə bir göstərici mövcuddursa, rəhbərlik, satış xərcləri çıxılmaqla aktivin ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərinin ən yüksək olduğu kimi müəyyən edilən, bərpa edilə bilən məbləği qiymətləndirir. Aktivin satışı üçün ölçülmə tarixinə bazar şərtləri altında bazar iştirakçıları arasında nizamlı əməliyyatların həyata keçirildiyi qiymət üzrə, etibarlı təxminlər irəli sürmək üçün əsas olmadığından, satış xərcləri çıxılmaqla, ədalətli dəyəri ölçmək mümkün deyil. Bu halda müəssisə aktivin dəyərini bərpa edilə bilən məbləğ kimi istifadə edir. Qalıq dəyəri bərpa edilə bilən məbləğə endirilir və dəyərsizləşmə zərərləri il üzrə mənfəət və zərər hesabatında tanınır. Aktivin istifadə dəyərini müəyyənləşdirmək üçün istifadə edilən ehtimallarda dəyişiklik baş verərsə, əvvəlki illərdə aktiv üzrə tanınmış dəyərsizləşmə zərərlərinə düzəliş edilir.

Silinmələr üzrə mənfəət və zərər gəlirlərin qalıq dəyəri ilə müqayisə olunmaqla müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

İnvestisiya mülkiyyəti aşağıdakılardan (lakin, bununla məhdudlaşdırılmayan) ibarətdir:

- Uzunmüddətli kapital artımı üçün saxlanılan torpaq mülkiyyəti;
- Gələcəkdə qeyri-müəyyən istifadə üçün nəzərdə tutulmuş torpaq mülkiyyəti;
- Əməliyyat icarəsi ilə icarəyə verilmiş tikili;
- Əməliyyat icarəsi üçün saxlanılan, istifadə olunmayan tikili;

- İnvestisiya mülkiyyəti kimi gələcəkdə istifadəsi nəzərdə tutulan və hazırda tikilən əmlak mülkiyyəti.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri zərər üzrə ehtiyat çıxılmaqla ilkin dəyərle tanınır. Avans ödənişləri ilə bağlı mal və ya xidmətlərin bir ildən sonra əldə ediləcəyi ehtimal olunduqda və ya ilkin tanınma zamanı aktivlə bağlı avans ödənişləri uzunmüddətli aktiv olaraq təsnif edildikdə avans ödənişləri uzunmüddətli aktiv olaraq təsnif edilir. Uzunmüddətli ödənilmiş avanslar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əmlak, tikili və avadanlıqların təchizatçılarına avans ödənişlər olaraq təsnif və təqdim olunur.

Aktivlərin əldə olunması üçün ödənilmiş avanslar Mərkəz aktivin nəzarətini ələ keçirdikdən sonra aktivin qalıq dəyərinə köçürülür və aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərələrin Mərkəzə daxil olacağı ehtimal olunur. Avans ödənişlərinə aid olan mal və ya xidmətlər əldə olunan zaman digər əməliyyatlar üzrə avans ödənişlər mənfəət və zərər hesablarına silinir. Avans ödənişləri ilə bağlı aktivlər, mal və ya xidmətlərin əldə olunmadığına dair göstərici olduqda, avans ödənişlərin qalıq dəyəri müvafiq olaraq silinir və müvafiq dəyərsizləşmə zərəri məcmu gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır.

İcarələr

İcarə nəzərdən keçirildiyi müddət ərzində aktivdən (əsas aktivdən) istifadə üzrə müqavilədir. Əgər müştərinin müəyyən edilmiş aktivin istifadəsi üzrə və aktivin birbaşa istifadəsi nəticəsində yaranan iqtisadi mənfəəti əldə etmək hüququ varsa, nəzarətin davam etdiyi hesab edilir.

İcarə öhdəliyi başladıqda, Mərkəz qısa müddətli, eləcə də aşağı dəyərli icarə öhdəliyindən başqa bütün icarələr üçün aktiv və icarə öhdəliyini istifadə hüququnu tanıyır.

Aktivdən istifadə hüququ əvvəlcə maya dəyəri ilə ölçülür və sonradan yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə ölçülür.

İcarə öhdəliyi əvvəlcə gələcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülür. Sonradan icarə öhdəlikləri faiz və icarə ödənişləri üçün düzəldilir.

Nizamnamə kapitalı və kapital ehtiyatları

Nizamnamə payı kapital kimi təsnifləşdirilir. Müəssisənin kapitalı nizamnamə kapitalından və kapital ehtiyatlarından ibarətdir.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar

Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (misal üçün, səhiyyə və uşaq bağçası xidmətləri, profilaktik yemək və ərzaq) Mərkəzin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Pul vəsaitləri və qısamüddətli depozitlər

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri maddəsində kassada olan nəgd pul vəsaitləri, yolda olan pul köçürmələri, bank hesablaşma hesabları, digər tələbli bank hesabları, pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, bank overdraftları və ödənilmə müddəti üç aydan artıq olmayan digər yüsəklikvidli investisiyalar əks etdirilir.

Pul vəsaiti hərəkətinin məqsədləri üçün, pul vəsaitləri və onun ekvivalentləri yuxarıda göstəriləndiyi kimi pul vəsaitləri və qısamüddətli depozitlərdən (bank overdraftları istisna olmaqla) ibarətdir.

Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda “Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri” bəndinə daxildir:

- amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən borc investisiya qiymətli kağızları. Bura ilkin olaraq əlaqədar birbaşa əməliyyat xərcləri daxil olmaqla ədalətli dəyərdə, daha sonra effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülənlər daxildir.

Biznes modeli və pul vəsaitlərinin hərəkəti xüsusiyyətlərinə əsasən, Mərkəz borc qiymətli kağızlarına qoyduğu investisiyaları AD (amortizasiya olunmuş dəyər), DMGVƏD və ya MZVƏD kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin toplanması üçün saxlanılırsa və bu pul vəsaitlərinin hərəkəti YƏMFÖ (yalnız qalan əsas məbləğ və faiz ödənişləri)-ni təmsil edirsə və əgər onlar mühasibat uçotu mühitinin uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq üçün könüllü olaraq MZVƏD-də təyin edilməklərsə, belə investisiyalar AD-də təsnifləşdirilir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin toplanması və satılması üçün saxlanılırsa və bu pul vəsaitlərinin hərəkəti YƏMFÖ-nü təmsil edirsə və əgər onlar MZVƏD-də təyin edilməklərsə, DMGVƏD-də təsnifləşdirilir. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edərək hesablanır və mənfəət və ya zərərdə tanınır. Gözlənilən kredit zərəri modelindən istifadə etməklə ehtimal olunan dəyərsizləşmə ehtiyatı il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyəri üzrə olan bütün digər dəyişikliklər DMG-də tanınır. Borc qiymətli kağızlarının tanınması dayandırılan zaman, əvvəllər DMG-də tanınan məcmu gəlir və ya zərərlər DMG-dən çıxarılaraq mənfəət və ya zərər hesablarında təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızları üzrə investisiyalar AD və ya DMGVƏD-ə dair meyarlara cavab vermirsə, MZVƏD-də təsnifləşdirilir. Bu opsiyanın tətbiqi müxtəlif mühasibat uçotu əsasları üzrə tanınan və ya ölçülən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri arasındakı mühasibat uçotu uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa, Cəmiyyət ilkin tanınma zamanı MZVƏD-də olan borc qiymətli kağızları üzrə investisiyaları qəti şəkildə təyin edə bilər.

ƏDV depozit hesabı

Əlavə Dəyər Vergisi (“ƏDV”) depozit hesabı sistemi Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi tərəfindən ƏDV ilə bağlı neqativ halların qarşısını almaq məqsədilə tətbiq olunan sistemdir. 1 yanvar 2008-ci il tarixindən Vergilər Məcəlləsinə edilmiş düzəlişlərə əsasən, ƏDV ödənişinin məbləği təqdim olunmuş ƏDV hesab-fakturalarına uyğun olaraq vergi ödəyicisinin ƏDV depozit hesabında aparılan əməliyyatlar çərçivəsində bu hesaba ödənilmiş olan vergi məbləğidir.

Bu modulun köməkliyi ilə, vergi ödəyicisi ƏDV hesab fakturasında qeyd olunmuş ƏDV məbləğini digər vergi ödəyicisinin ƏDV depozit hesabına ödəyir. Eyni zamanda Dövlət büdcəsi qarşısında bütün növ vergi öhdəlikləri və gömrük komitəsinə ödənilməli olan idxal əməliyyatları ilə bağlı ƏDV məbləqləri vergi ödəyicisi tərəfindən ƏDV depozit hesabı vasitəsilə ödənilə bilər.

Ödənilmiş məbləğlər barəsində məlumat Vergilər Nazirliyi tərəfindən Baş Dövlət Xəzinədarlığına və daha sonra Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankına (“ARMB”) ötürülür. Mərkəzi Bank Baş Dövlət Xəzinədarlığı (“BDX”) tərəfindən təqdim olunmuş məlumat əsasında məbləğlərin müvafiq yerli xəzinədarlıq orqanlarına köçürülməsini təmin edir. Vergilər Nazirliyi təqdim olunmuş məlumatda qeyd edilən məbləğlərin vergi ödəyicisinin şəxsi faylına daxil edilməsini təmin edir. Cari sistem Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi Məlumatı Sistemində qoşulmuşdur. Eyni zamanda BDX-də və ARMB-də elektron məlumat mübadiləsi təşkil olunmuşdur.

ƏDV depozit hesabının tətbiqi ödənişlərə və qaytarılan ƏDV məbləqlərinə vaxtlı-vaxtında nəzarət etmək imkanı verir. Vergi borcları olan vergi ödəyiciləri bu məbləqləri yalnız Dövlət Büdcəsinə köçürə bilər. Vergi ödəyiciləri banklara getmədən dövlət büdcəsinə, digər vergi ödəyicilərinin alt-hesablarına və gömrük komitəsinə depozit hesabı vasitəsilə ödəniş edə bilərlər. Vergilər Nazirliyi xüsusi proqram təminatından istifadə etməklə depozit hesabıyla aparılan bütün əməliyyatlara avtomatik şəkildə nəzarət edir.

ƏDV depozit hesabındakı vəsaitlərdən istifadə məhdudlaşdırılmışdır və yalnız ƏDV və digər müvafiq vergilərlə

bağlı əməliyyatlar üçün istifadə edilə bilər.

Mal-material

Ehtiyatlar iki göstəridən ən aşağı malik olan qiymət üzrə əks etdirilir:

- İlk dəyər
- Xalis satış dəyəri

Ehtiyatların maya dəyəri birinci satınalmaların qiyməti üzrə (FIFO metodu) hesablanır. Hazır məhsulun və bitməmiş istehsalın maya dəyərinə xammal və material xərcləri, istehsal işçilərinin əmək haqqı xərcləri, sair birbaşa xərclər, həmçinin inzibati xərclərin müvafiq hissəsi daxil edilir. Xalis satış dəyəri – adi təsərrüfat fəaliyyəti zamanı qiymətləndirilmiş mümkün satış qiyməti ilə satış üzrə fərqlər arasındakı fərq məbləğidir. Ehtiyatların dəyərinə, bu xammal və material ehtiyatlarının əldə edilməsi ilə bağlı olan və müvafiq pul axının hədcinqləşdirilməsi alətləri üzrə mənfəət və zərərlər hesabından keçirilmiş zərərlər daxil edilir.

Alıcı və sifarişçilərdən debitor borclar

Alıcılar və sifarişçilərlə hesablaşmalar ilkin olaraq ədalətli dəyər üzrə əks etdirilir. Sonradan isə qiymətdən düşmə ehtiyatlarının (rezervlərinin) yaradılması metodu ilə amortizasiya olunmuş dəyər ilə uçota alınır. Alıcılar və sifarişçilərin debitor borcları üzrə qiymətdən düşmə ehtiyatları (rezervi) o halda yaradılır ki, elə obyektiv sübutlar mövcuddur ki, Müəssisə tərəfindən ilkin maliyyələşmə nəticəsində yaranmış bütün debitor borclarının yığılması mümkün deyildir və ya bütün debitor borclarının ödənilməsi mümkünsüzdür. Ehtiyatların (rezervin) məbləği aktivin balans dəyəri ilə pul vəsaitləri axınının effektiv faiz dərəcəsi nəzərə alınan fərz edilən diskontlaşdırılmış dəyəri arasındakı fərkdir. Ehtiyatların (rezervin) yaradılması və ya dəyişməsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir.

İcarə öhdəliklərinin qiymətləndirilməsi və aktivlərdən istifadə hüququ

16 sayılı MHBS-in tətbiqi aktivlər və icarə öhdəliklərindən istifadə hüququna dair mülahizələr aparmağı tələb edir. İcarə müddətini təyin edərkən, Mərkəz yeniləmə seçimlərini həyata keçirmək üçün iqtisadi stimula yaradan bütün amilləri və halları (və ya ləğvetmə seçimlərini etməməyi) nəzərə alır. Müqavilənin icarə elementlərinə malik olub-olmadığını qiymətləndirmək də mühakimə tələb edir. İcarə öhdəliklərini hesablamaq məqsədilə istifadə olunan müvafiq diskont dərəcəsini müəyyənləşdirmək üçün təxminlərin edilməsi tələb olunur.

Qiymətləndirilmiş ehtiyatlar

Qiymətləndirilmiş ehtiyatlar Mərkəzin keçmiş hadisə nəticəsində cari öhdəliyə (hüquqi və ya konstruktiv) malik olduqda, Mərkəzdən öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edildikdə və öhdəliyin məbləğinin etibarlı qiymətləndirilməsi aparıldıqda tanınır.

Ehtiyat kimi tanınan məbləğ, öhdəliyi əhatə edən risklər və qeyri-müəyyənliklər nəzərə alınmaqla, hesabat tarixinə cari öhdəliyin ödənilməsi üçün tələb olunan kompensasiyanın ən yaxşı təxminidir. Ehtiyat hazırkı öhdəliyi yerinə yetirmək üçün təxmin edilən pul vəsaitlərinin hərəkətindən istifadə etməklə qiymətləndirildikdə, onun balans dəyəri həmin pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmış dəyəridir (pulun zaman dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olduqda).

Ehtiyatın ödənilməsi üçün tələb olunan iqtisadi səmərələrin bir hissəsinin və ya hamısının üçüncü şəxsdən bərpa olunacağı gözlənildikdə, kompensasiyanın alınacağına faktiki olaraq əmin olduqda və debitor borcunun məbləği etibarlı şəkildə ölçülə bildikdə, debitor borc aktiv kimi tanınır.

YENİ VƏ YA YENİDƏN İŞLƏNMİŞ STANDARTLARIN VƏ ONLARA DAİR ŞƏRHLƏRİN TƏTBİQİ

Cari ildə Mərkəz Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartları Şurası (MUBSS) və MUBSS-un Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhləri Komitəsi (BMHŞK) tərəfindən qəbul edilmiş, Mərkəzin fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış hesabat dövrünə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənmiş standartları və onlara dair şərtləri qəbul etmişdir.

Əmlak, Tikili və Avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan İstifadədən əvvəl Daxilolmalar- 16 sayılı BMUS-a edilən düzəlişlər. 2020-ci ilin may ayında, BMUSŞ müəssisələrin əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərindən, rəhbərliyin nəzərdə tutduğu qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün həmin aktivləri lazımı yerə və şəraitə çatdırarkən istehsal olunan aktivlərin satışından əldə olunan gəlirləri çıxmağı qadağan edən “Əmlak, Tikili və Avadanlıqlar – Nəzərdə tutulan İstifadədən əvvəl Daxilolmalar” düzəlişini dərc etmişdir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür aktivlərin satışından əldə olunan gəlirləri və bu aktivlərin istehsal xərclərini mənfəət və zərər hesabında tanıyır

1 sayılı MHBS “Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlılığı Standartlarının İlk dəfə Tətbiqi” – ilkin tətbiq edən törəmə olaraq. BMUSŞ 2018-2020-ci il üzrə illik təkmilləşdirmələr çərçivəsində “Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının ilk dəfə qəbul edilməsi” adlı 1 sayılı MHBS-də dəyişiklik etmişdir. Dəyişiklik ana müəssisənin MHBS-ə keçid tarixinə əsasən, ana müəssisə tərəfindən bildirilən məbləğlərdən istifadə etməklə, məcmu çevirmələr üzrə fərqlərini ölçmək üçün 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən bir törəmə müəssisəyə icazə verir. Bu düzəliş 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən bir asılı və ya birgə müəssisəyə də tətbiq edilir.

9 sayılı MHBS Maliyyə Alətləri - Maliyyə öhdəliklərinin silinməsi üzrə “10 faiz” dəyərində test üzrə iştirak haqqı. MHBS standartları prosesinə 2018-2020-ci illərdə illik təkmilləşdirmələrin bir hissəsi olaraq, BMUSŞ 9 sayılı MHBS-ə düzəliş etmişdir. Düzəliş bir müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmadığını qiymətləndirərək əlavə etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu rüsumlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən başqasının adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxil olmaqla borcalanla borc verən arasında ödənilən və ya alınan ödənişlər daxildir. Müəssisə düzəlişi müəssisənin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya ondan sonra dəyişdirilmiş və ya mübadilə edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir.

Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, yeni standartların Mərkəzin maliyyə hesabatlarına maddi təsir göstərəcəyi gözlənilmir

4. ƏHƏMİYYƏTLİ MÜHASİBAT TƏXMİNLƏRİ VƏ FƏRZİYYƏLƏRİ

Mərkəzin maliyyə hesabatlarının hazırlanması hesabat tarixinə təqdim edilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərə biləcək və başa çatmış müddət ərzində gəlir və xərclərin təqdim edilmiş məbləğləri üzrə rəhbərlikdən təxminlərin və mülahizələrin verilməsini tələb edir.

Nəticədə biznes fəaliyyətlərinin qeyri-müəyyənliyi nəticəsində maliyyə hesabatlarında bir çox maddələrin dəqiq qiymətləndirilməsi mümkün olmur və yalnız müəyyən ehtimallar irəli sürülə bilər. Ehtimallar maliyyə hesabatları hazırlanarkən ən son məlumatlara əsaslanan mühakimələri nəzərdə tutur. Gələcək hadisələr haqqında mövcud vəziyyət və ehtimallar Mərkəzin nəzarətindən kənarda yaranan bazar dəyişiklikləri və ya şəraitə görə dəyişə bilər. Bu cür dəyişikliklər baş verdikləri zaman Mərkəz tərəfindən edilən təxminlərdə öz əksini tapır.

Ən əhəmiyyətli qiymətləndirmələrə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri, əmlak, avadanlıqlar, qeyri-maddi aktivlər və investisiya mülkiyyətinin faydalı ömrü, əmlak, avadanlıq, qeyri-maddi aktivlər və investisiya mülkiyyətinin dəyərsizləşməsi, gəlirin tanınması, maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərinin ehtiyatı, icarə öhdəliyi və bank hesabları aiddir. Faktiki nəticələr həmin təxminlərdən fərqli ola bilər.

Mərkəzin mühəsibat uçotu siyasətinin tətbiq edilməsi prosesində rəhbərlik maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlər üzrə ən əhəmiyyətli təsiri olan daxil edilən təxminlərdən başqa rəhbərlik aşağıdakı mülahizələri edir.

Əsas vəsaitlərin yenidənqiymətləndirilməsi

Hər bir balans tarixində Milli Depozit Mərkəzinin əsas vəsaitlərinin ədalətli dəyərinin balans hesabatında əks etdirilməsi məqsədilə, rəhbərlik əsas vəsaitlərin yenidənqiymətləndirilməsi üzrə əsas əldə etmək məqsədilə müstəqil qiymətləndirmə hesabatının tələb olunduğunu müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür. Mərkəz rəhbərliyinin fikrincə əsas vəsaitlər ədalətli dəyərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmədiyinə görə, 31 dekabr 2023-cü il tarixinə yenidən qiymətləndirilməmişdir.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi, sosial sığorta, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə məruz qalır.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi

Mərkəzin bir sıra mühasibat uçotu siyasəti və açıqlamaları, maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üçün ədalətli dəyər ölçülməsini tələb edir.

Mərkəz ədalətli dəyər ölçülməsi ilə əlaqədar olaraq müəyyən nəzarət çərçivəsinə malikdir.

Aktiv və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini ölçərkən, Mərkəz mümkün qədər bazarda müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edir. Ədalətli dəyərlər aşağıdakı qiymətləndirmə üsullarında istifadə olunan məlumatlara əsaslanaraq ədalətli dəyər iyerarxiyasında müxtəlif səviyyələrdə təsnifləşdirilir.

- Səviyyə 1 – fəal bazarlarda oxşar aktivlər və öhdəliklər üzrə təyin edilmiş (nizamlanmış) bazar qiymətləri;
- Səviyyə 2 – aktiv və ya öhdəlik üzrə birbaşa (yəni qiymətlər) və ya dolay yolla (yəni qiymətlərdən əldə edilir) müqayisə edilə bilən 1-ci dərəcəli daxil edilmiş qiymətlərdən başqa daxilolmalar;
- Səviyyə 3 – aktiv və ya öhdəlik üçün müşahidə edilə bilməyən məlumatlar olan ilkin məlumatlardan istifadə edilir.

Bir aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini ölçmək üçün istifadə edilən məlumatlar, ədalətli dəyər iyerarxiyasının müxtəlif səviyyələrində təsnif edilə bilsə, ədalətli dəyər iyerarxiyasının eyni dərəcəsi bütün ölçmə üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş kimi ədalətli dəyərin ölçülməsi bütünlükdə təsnif edilir.

Əmlak, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və investisiya mülkiyyətinin faydalı iqtisadi ömrü

Mərkəz hər maliyyə ilinin sonunda əmlak, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və investisiya mülkiyyətinin qalan faydalı iqtisadi ömürlərini qiymətləndirir. Bu aktivlərin nəzərdə tutulan faydalı ömürləri ötən ilin qiymətləndirilməsindən fərqli olduqda, 8 sayılı MUBS “Uçot Siyasətləri, Uçot Qiymətləndirmələrində Dəyişikliklər və Xətalər” standartına müvafiq olaraq uçot təxminlərində dəyişiklik olaraq uçota alınır. Belə təxminlərin əmlak, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və investisiya mülkiyyətinin qalıq dəyərlərinin məbləğləri və mənfəət və zərərdə tanınmış amortizasiya üzrə təsirləri olur.

Əmlak, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və investisiya mülkiyyətinin dəyərsizləşməsi

Mərkəz hər bir hesabat tarixinə aktivlərin dəyərsizləşməsinə dair ehtimalın olmasını qiymətləndirir. Əgər hər hansı belə ehtimal mövcuddursa və ya fərdi aktiv üçün illik dəyərsizləşmə üzrə təhlil tələb edilsə Mərkəz aktivin əvəz olunması dəyərini təxmin edir. Aktivin əvəz olunma dəyəri, onun digər aktivlərdən müstəqil şəkildə pul vəsaitləri yaratmaq qabiliyyətinin olduğu hallar istisna olmaqla, aktivin və ya pul vəsaiti yaradan vahidin ən yüksək ədalətli dəyərindən satış xərcləri və istifadədə dəyəri çıxılması nəticəsində yaranan dəyərə bərabərdir.

Aktivin ədalətli dəyəri onun əvəz olunma dəyərindən artıq olduqda aktiv dəyərsizləşmiş hesab edilir və onun qalıq dəyəri müvafiq olaraq azaldılır. Əmlak, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və investisiya

mülkiyyətinin dəyərsizləşməsi təyinatına dəyərsizləşmənin baş vermə səbəbi, zaman və dəyərsizləşmə məbləği kimi təxminlər daxildir, lakin, bununla məhdudlaşmır.

Dəyərsizləşmə cari rəqabət şəraitlərinin dəyişdirilməsi, sənaye üzrə gözlənilən artma, artırılmış kapital dəyəri, gələcəkdə mümkün olan maliyyə vəsaitlərində dəyişikliklər, texnologiyaların köhnəlməsi, xidmətlərin dayandırılması, cari əvəzləşdirmə xərcləri və dəyərsizləşmənin mövcud olduğunu təyin edən şərtlərdə digər dəyişikliklər kimi bir sıra amillərə əsaslanır. Pul vəsaitləri yaradan vahidin əvəzi ödənilən məbləğin təyinatına rəhbərlik tərəfindən edilən təxminlər daxildir. İstifadə dəyərinin təmin edilməsi üçün istifadə edilən üsullara diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti üsulu daxildir və bunlar Mərkəzdən pul vəsaitləri yaradan vahid üzrə gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxmin edilməsini və bu pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyərini hesablamaq üçün müvafiq diskont dərəcəsinin seçilməsini tələb edir. Bu təxminlər istifadə edilən üsullar da daxil olmaqla, əmlak, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və investisiya mülkiyyətinin, ədalətli dəyərinə və məbləğinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər.

Maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərəri üçün ehtiyat

Mərkəz debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün ehtimal olunan kredit zərərlərini hesablamaq üçün ehtiyat cədvəlindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri, oxşar zərər modellərinə malik olan müxtəlif müştəri seqmentləri üzrə (yəni, coğrafiya, məhsul növü, müştəri növü və reytingi, akkreditiv və digər kredit növləri ilə əhatəsi) qruplarda vaxtı keçmiş günlərə əsaslanır. Ehtiyat cədvəli ilkin olaraq Mərkəzin tarixən müşahidə olunmuş defolt dərəcələrinə əsaslanır. Mərkəz tarixi kredit zərəri təcrübəsini perspektiv məlumatlarla uyğunlaşdırmaq üçün cədvələ düzəlişlər edir. Məsələn, əgər istehsal sektorunda defolt sayının artmasına gətirib çıxaran proqnozlaşdırılan iqtisadi şərtlər (yəni, ümumi daxili məhsul) gələn il ərzində pisləşəcəkdirsə, bu zaman tarixi defolt dərəcələrinə düzəliş edilir. Hər bir hesabat tarixində, tarixi müşahidə olunmuş defolt dərəcələri yenilənir və gələcək perspektiv ehtimallar təhlil edilir. Tətbiq olunduğu hallarda, Mərkəz qarşı tərəflərin xarici dərəcələrindən əldə edilmiş faiz dərəcələrinə əsaslanır. Tarixi müşahidə olunmuş defolt dərəcələri, proqnozlaşdırılan iqtisadi şərtlər və ehtimal olunan kredit zərəri arasında korrelyasiyanın qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli dərəcədə təxminlərdən ibarətdir. Ehtimal olunan kredit zərərinin məbləği şərtlərdə və iqtisadi şəraitdə dəyişikliklərə həssasdır. Mərkəzin tarixi kredit zərəri üzrə təcrübəsi və iqtisadi şəraitin proqnozu da gələcəkdə müştərinin faktiki defolt vəziyyətini tam şəkildə əks etdirə bilməz.

16 sayılı MHBS “İcarələr” 17 sayılı BUMS “İcarələr”, 4 sayılı BMHŞK “Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi” Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin (SŞK) 15 sayılı “Əməliyyat İcarələri-Həvəsləndirmələr” Standartı və SŞK “İcarənin Hüquqi Forması da daxil olmaqla Əməliyyatın Mahiyyətinin Qiymətləndirilməsi” 27 sayılı Standartını əvəz edir. Yeni Standart, 16 sayılı MHBS-in qəbul edilməsinin məcmu təsiri ilə cari dövr üzrə bölüşdürülməmiş mənfəətin ilkin qalıqına düzəliş kimi kapitalda tanınması ilə tətbiq edilmişdir. Əvvəlki dövrlər yenidən təqdim edilməmişdir.

İlkin tətbiq olunduğu tarixdə bağlanmış müqavilələr üzrə Mərkəz 17 sayılı BMUS və 4 sayılı BMHŞK-dən icarə anlayışını tətbiq etməyi seçmişdir və 16 sayılı MHBS-ni əvvəllər 17 sayılı BMUS və 4 sayılı BMHŞK-yə əsasən icarə kimi müəyyən edilməmiş tənzimləmələrə tətbiq etməmişdir.

Mərkəz ilkin tətbiq etmə tarixi 1 yanvar 2022-ci il tarixi olan 16 sayılı MHBS-in mövcud əməliyyat icarələri üzrə istifadə hüququ verən aktivin ölçülməsinə ilkin birbaşa xərcləri daxil etməməyi qərara almışdır. Bu tarixdə Mərkəz həmçinin istifadə hüququ verən aktivləri keçid tarixində mövcud olan əvvəlcədən ödənilmiş və ya yığılmış icarə ödənişlərinə uyğunlaşdırılmış icarə öhdəliyinə bərabər məbləğdə ölçmək üçün seçmişdir.

İlkin tətbiqetmə tarixində istifadə hüququ verən aktivlər üzrə dəyərsizləşməni nəzərdən keçirmək əvəzinə, Mərkəz icarələrin 16 sayılı MHBS-in ilkin tətbiqetmə tarixindən dərhal əvvəl çətin olub-olmaması ilə bağlı tarixi qiymətləndirməsinə etibar etmişdir.

Keçid dövründə, əvvəlcədən icarə müddəti 12 aydan az olan əməliyyat icarələri kimi nəzərə alınan icarələr və aşağı dəyərli aktivlərin icarəsi üçün Mərkəz istifadə hüququ verən aktivləri tanımaqla, lakin, icarə xərclərini qalan icarə müddəti ərzində düz xətt əsasında hesablamaq üçün əlavə imtiyazlar tətbiq etmişdir.

Maliyyə öhdəliklərində təsnif olunmuş əvvəlki icarə öhdəlikləri üçün, aktivin və icarə öhdəliyinin istifadə hüququ ilkin tətbiqetmə tarixində, 17 sayılı BMUS-a əsasən, ilkin tətbiqetmədən dərhal sonrakı məbləğlər ilə ölçülür.

Mərkəz icarələrin müddətini uzatma və ləğv etmə variantlarını nəzərdən keçirərkən, lizinq müddətinin müəyyən edilməsi üzrə retrospektiv şəkildə faydalanmışdır.

Mərkəzin rəhbərliyi keçmiş tarixə əsaslanaraq icarə şərtlərinin müəyyənləşdirilməsində müəyyən mülahizələrdən istifadə etmişdir.

5. SEQMENT HAQQINDA MƏLUMAT

Başlanğıc tarixi seqmenti – iqtisadi seqment

Menecmentin dəqiq işləməsi üçün Mərkəz istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərə görə biznesi hissələrinə ayrılıb və 2 əsas iqtisadi seqmenti var:

Depozitar və klirinq xidmətlərinin satışı.

Coğrafi məlumat

Mərkəz əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəallıyyət göstərir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

6. GƏLİRLƏR**(a) Əməliyyat gəlirləri**

	2023-cü il	2022-ci il
Reyestr və saxlama xidmətləri	2,451,788	1,893,875
Sərəncamçı xidmətləri	1,397,282	1,452,857
QK üzrə əqdlərin qeydiyyatı	697,733	811,367
Fiziki saxlanma xidmətləri	72,792	37,336
Korporativ xidmətlər	69,511	50,149
İnvestorlara gösdərilmiş digər xidmətlər	30,933	32,769
İnvestisiya şirkətləri üzrə üzvlük haqqı	30,318	31,580
Depo hesabların açılması	8,800	9,698
Digər	-	1,751
Cəmi əməliyyat gəlirləri	4,759,157	4,321,382

(b) Digər gəlirlər

	2023-cü il	2022-ci il
İT xidmətləri üzrə gəlir	196,218	549,411
Cəmi digər gəlirlər	196,218	549,411

(c) Xalis maliyyə gəlirləri/ (xərcləri)

	2023-cü il	2022-ci il
Maliyyə gəlirləri		
Qiyəmətli kağızlar üzrə faiz gəlirləri	211,806	37,914
AZİPS əməliyyatları üzrə xidmətlər	44,286	32,532
Depozitlər üzrə faiz gəlirləri	15,927	53,960
Məzənnə fərqindən yaranan gəlir	2,845	-
	274,864	124,406
Maliyyə xərcləri		
Maliyyə icarəsi üzrə hesablanmış faiz	137,017	135,509
Məzənnə fərqindən yaranan xərc	8,897	248
	145,914	135,757
Xalis maliyyə gəlirləri/ (xərcləri)	128,950	(11,351)

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

7. XƏRCLƏR**(a) Sair inzibati xərclər**

	2023-cü il	2022-ci il
İcarə xərcləri	108,542	15,696
Bank komissiyaları	57,280	62,742
Rabitə xərcləri	40,368	31,320
Material xərcləri	30,145	28,176
Təmir və qulluq xərcləri	22,523	18,350
Üzvlük haqqı	15,323	13,774
Kommunal xərclər	12,993	14,903
Səyahət xərcləri	11,820	17,856
Əmlak vergisi	10,049	12,561
Mühafizə xidmətləri	9,437	-
Təsərrüfat xərcləri	568	-
Torpaq vergisi	309	309
Digər xərclər	177,043	73,929
Cəmi sair inzibati xərclər	496,400	289,616

(b) Digər xərclər

	2023-cü il	2022-ci il
Qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər	1,494,700	-
Əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər	53,775	-
Cəmi digər xərclər	1,548,475	-

8. İSTİFADƏ HÜQUQU OLAN AKTİVLƏR

	Binalar və qurğular
İlkin dəyər	
1 yanvar 2022-ci il	-
Əlavələr	-
31 dekabr 2022-ci il	-
Köçürmələr	1,777,827
31 dekabr 2023-cü il	1,777,827

Yığılmış amortizasiya

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ**31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları****(Azərbaycan manatı ilə)**

1 yanvar 2022-ci il	-
İl üzrə tutulmalar	-
31 dekabr 2022-ci il	-
Köçürmələr	(481,791)
İl üzrə tutulmalar	(229,340)
31 dekabr 2023-cü il	(711,131)
Xalis qalıq dəyəri	
31 dekabr 2022-ci il	-
31 dekabr 2023-cü il	1,066,696

Mərkəz inzibati ofisi icarəyə götürmüşdür. İcarə müqaviləsinin qalan müddəti təhmini 6 ildir (2022-ci il: 7 il).

Xalis qalıq dəyəri 1,296,036 AZN olan İstifadə hüququ olan aktivlər Torpaq, tikili və avadanlıqlar hesabından köçürülmüşdür.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

9. TORPAQ, TİKİLİ VƏ AVADANLIQLAR

	Binalar və qurğular	Maşın və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	Cəmi
İlkin dəyər					
1 Yanvar 2022-ci il tarixində qalıq	1,814,915	1,193,284	289,189	85,283	3,382,671
Əlavələr	-	49,417	12,477	5,553	67,447
Sililmələr	-	(104,183)	-	(3,039)	(107,222)
31 Dekabr 2022-ci il tarixində qalıq	1,814,915	1,138,518	301,666	87,797	3,342,896
1 Yanvar 2023-cü il tarixində qalıq	1,814,915	1,138,518	301,666	87,797	3,342,896
Əlavələr	-	39,451	-	1,820	41,271
Düzəliş	-	-	-	103,723	103,723
Sililmələr	-	(155,631)	-	-	(155,631)
Köçürmələr	(1,777,827)	-	-	-	(1,777,827)
31 Dekabr 2023-cü il tarixində qalıq	37,088	1,022,338	301,666	193,340	1,554,432
Köhnəlmə					
1 Yanvar 2022-ci il tarixində qalıq	(357,041)	(664,073)	(261,506)	(29,381)	(1,312,001)
İl üzrə köhnəlmə	(145,252)	(102,489)	(42,590)	(12,819)	(303,150)
Sililmələr üzrə ləğv edilmə	-	104,183	-	3,039	107,222
31 Dekabr 2022-ci il tarixində qalıq	(502,293)	(662,379)	(304,096)	(39,161)	(1,507,929)
1 Yanvar 2023-cü il tarixində qalıq	(502,293)	(662,379)	(304,096)	(39,161)	(1,507,929)
İl üzrə köhnəlmə	(16,586)	(8,365)	-	(1,500)	(26,451)
Düzəliş	-	-	-	(103,723)	(103,723)
Sililmələr üzrə ləğv edilmə	-	99,426	2,430	-	101,856
Köçürmələr	481,791	-	-	-	481,791
31 Dekabr 2023-cü il tarixində qalıq	(37,088)	(571,318)	(301,666)	(144,384)	(1,054,456)
Balans dəyərləri					
31 Dekabr 2022-ci il tarixində	1,312,622	476,139	(2,430)	48,636	1,834,967
31 Dekabr 2023-cü il tarixində	-	451,020	-	48,956	499,976

Binalar və qurğular kateqoriyasının xalis qalıq dəyərində 1,296,036 AZN məbləğində icarə müqaviləsi üzrə inzibati ofis üçün istifadə hüququ verən aktivlər daxildir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

10. QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

	Proqram məhsulları	Lisensiyalar	Cəmi
İlkin dəyəri			
1 yanvar 2022-ci il	3,492,024	11,914	3,503,938
Əlavələr	82,460	25,624	108,084
Silinmələr	-	-	-
31 dekabr 2022-ci il	3,574,484	37,538	3,612,022
Əlavələr	1,558,338	37,992	1,596,330
Silinmələr	(2,956,297)	(25,624)	(2,981,921)
31 dekabr 2023-cü il	2,176,525	49,906	2,226,431
Yığılmış amortizasiya			
1 yanvar 2022-ci il	(1,463,256)	(345)	(1,463,601)
İl üzrə tutulmalar	(225,462)	(3,737)	(229,199)
Silinmələr üzrə ləğv edilmə	-	-	-
31 dekabr 2022-ci il	(1,688,718)	(4,082)	(1,692,800)
İl üzrə tutulmalar	(33,644)	(21,956)	(55,600)
Silinmələr üzrə ləğv edilmə	1,413,604	3,090	1,416,694
31 dekabr 2023-cü il	(308,758)	(22,948)	(331,706)
Xalis qalıq dəyəri			
31 dekabr 2023-cü il	1,867,767	26,958	1,894,725
31 dekabr 2022-ci il	1,885,766	33,456	1,919,222

31 dekabr 2023-cü il tarixinə xalis qalıq dəyəri 1,565,227 AZN olan qeyri-maddi aktivlər istifadə müddətləri bitdiyindən Mərkəzin balansından silinmişdir.

11. İNVESTİSIYA MÜLKİYYƏTİ

	Binalar və qurğular
İlkin dəyər	
1 yanvar 2022-ci il	1,089,953
31 dekabr 2022-ci il	1,089,953
Yenidən qiymətləndirmə düzəlişi	130,476
31 dekabr 2023-cü il	1,220,429
Yığılmış amortizasiya	
1 yanvar 2022-ci il	(768,589)
İl üzrə tutulmalar	(22,495)
31 dekabr 2022-ci il	(791,084)

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

İl üzrə tutulmalar	-
31 dekabr 2023-cü il	(791,084)
Xalis qalıq dəyəri	
31 dekabr 2022-ci il	298,869
31 dekabr 2023-cü il	429,345

12 TƏXİRƏ SALINMIŞ VERGİLƏR

Mərkəz Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 106.1.5 maddəsinə əsasən hüquqi şəxslərin mənfəət vergisindən azad olunmuşdur.

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər		
Əmlak və avadanlıqlar	-	559,298
İnvestisiya mülkiyyəti	-	53,597
İcarə öhdəlikləri	-	366,587
Digər cari öhdəliklər	-	429,430
Cəmi vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər:	-	1,408,912
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər:		
Digər cari aktivlər	-	(840,156)
Qeyri-maddi aktivlər	-	(69,939)
Cəmi vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər:	-	(910,095)
Xalis vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	-	498,817
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsi ilə xalis təxirə salınmış vergi öhdəliyi (20%)	-	99,763
Xalis təxirə salınmış vergi aktivləri	-	99,763

31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixində başa çatmış illər üzrə vergi xərcləri və mühasibat uçotu mənfəəti arasındakı qarşılıqlı əlaqə aşağıdakı kimidir:

13. ÖDƏNİŞ TARİXİNƏDƏK SAXLANILAN MALİYYƏ AKTİVLƏRİ

İnvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən borc qiymətli kağızları	3,727,151	514,625
Cəmi ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	3,727,151	514,625

31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixinə borc qiymətli kağızlarına daxil edilən hesablanmış faiz gəliri müvafiq olaraq 211,806 AZN və 37,914 AZN təşkil etmişdir.

Amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən borc qiymətli kağızları.

31 dekabr 2023-cü və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə borc qiymətli kağızları üzrə qalıqların kredit keyfiyyəti "Fitch" reytingləri əsasında ümumiləşdirilə bilər:

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Korporativ istiqrazlar		
Reyting BB+	3,727,151	514,625
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən borc qiymətli kağızları	3,727,151	514,625

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə bütün investisiya qiymətli kağızları üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələdə qeydə alınmışdır.

14. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Bank hesablarında olan pul vəsaitləri	699,005	1,770,070
Cəmi bank hesablarında olan pul vəsaitləri	699,005	1,770,070
Bank depozitləri, uzunmüddətli	-	-
Bank depozitləri, cari	107	722,573
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	699,112	2,492,643
Bank hesablarında olan pul vəsaitlərindən:		
• Milli valyutada bank hesabları	613,585	1,709,991
• Xarici valyutalarda bank hesabları	85,420	60,079
Cəmi bank hesablarında olan pul vəsaitləri	699,005	1,770,070

Xüsusi müştərilərə məxsus hesabların istifadəsi məhdud olduğundan, pul vəsaitləri hərəkəti hesabatına daxil edilməmişdir.

Rəhbərlik 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə pul vəsaitləri və bank qalıqları üçün MHBS 9-a uyğun olaraq gözlənilən kredit itkiləri üçün hər hansı zərər ehtiyatı tanımır, çünki bu maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməyəcək. Mərkəzin xarici valyuta riskinə məruz qalması, o cümlədən maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə həssaslıq təhlili 21 sayılı qeyddə açıqlanır.

15. DİGƏR CARİ AKTİVLƏR

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Alicılar və sifarişçilərin qısamüddətli debitor borcları	404,905	236,705
Vergi və sosial ayırmalar üzrə artıq ödəmələr	142,880	66,018
Depozit hesabları ƏDV	29,399	89,611
Verilmiş qısamüddətli avanslar, yerli valyuta ilə	298	1,348,785
Əvəzləşdiriləcək ƏDV	148	-
Verilmiş qısamüddətli avanslar, xarici valyuta ilə	-	260,348
Cəmi digər cari aktivlər	577,630	2,001,467

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

16. KAPİTAL VƏ EHTİYATLARI

(a) Nizamnamə kapitalı

Mərkəzin qeydə alınmış nizamnamə kapitalı 31 dekabr 2023-cü il tarixinə 2,700,000 AZN-ə bərabər olmuşdur (2022-ci il: 2,700,000 AZN).

(b) Kapitalın idarə edilməsi

Mərkəzin kapitalın idarə olunmasına dair rəsmi siyasəti olmadığından rəhbərlik Mərkəzin əməliyyat və strateji tələbatlarını ödəmək üçün və bazar iştirakçılarının əminliyini saxlamaq üçün kifayət qədər kapital bazasını qoruyub saxlamağa çalışır. Buna pul vəsaitlərinin səmərəli idarə edilməsi, Mərkəzin gəlirləri və mənfəətinin davamlı monitorinqi və Mərkəzin əməliyyat üzrə pul axınları ilə maliyyələşdirilən uzunmüddətli investisiya planları ilə nail olunur. Bu tədbirlər sayəsində Mərkəz mənfəətin davamlı artımına nail olmağa çalışır.

17. İCARƏ ÖHDƏLİKLƏRİ-

Mərkəz 6 avqust 2019-cu il tarixində inzibati ofisin icarəsi ilə bağlı icarə müqaviləsi bağlamışdır. Müqavilə üzrə icarə öhdəliyinin hesablanması 2020-ci ilin yanvar ayından etibarən aparılmalı olsa da, müqavilə üzrə öhdəliklər müqavilə imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
İcarə öhdəliyi:		
Cari	152,101	134,495
Uzunmüddətli	1,045,628	1,195,384
Cəmi icarə öhdəliyi	1,197,729	1,329,879

Minimal icarə ödənişləri

	İl ərzində	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən artıq	Cəmi
İcarə öhdəliyi:				
İcarə ödənişləri	-	1,357,560	271,512	1,629,072
Maliyyə xərcləri	-	(416,132)	(15,211)	(433,688)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə xalis cari dəyəri	-	941,428	256,301	1,197,729

	İl ərzində	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən artıq	Cəmi
İcarə öhdəliyi:				
İcarə ödənişləri	-	1,357,560	543,024	1,900,584
Maliyyə xərcləri	-	(514,168)	(56,537)	(570,705)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə xalis cari dəyəri	-	843,392	486,487	1,329,879

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

18. DİGƏR CARİ ÖHDƏLİKLƏR

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Təxirə salınmış gəlirlər	1,217,455	1,074,471
Müqavilə öhdəlikləri	23,641	196,218
Digər öhdəliklər	78,058	-
Cəmi digər cari öhdəliklər	1,319,154	1,270,689

19. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR VƏ QALIQLAR-

Əlaqəli tərəflər 24 saylı BMUS “Əlaqəli Tərəflərlə bağlı Qeydlər” standartında müəyyən edilir. Tərəflər ümumiyyətlə, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etdikdə, ümumi nəzarəti altında olduqda və ya maliyyə və əməliyyat qərarlarının qəbulunda digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərdikdə və ya birgə nəzarət olduqda əlaqəli tərəf hesab olunur. Hər bir əlaqəli tərəf ilə bağlı münasibətləri nəzərdən keçirərkən əsas diqqət sadəcə hüquqi formaya deyil, əsasən bu münasibətlərin məzmununa yönəldilir. Mərkəzin bilavasitə təsisçisi və son nəzarətedici tərəfi Azərbaycan Hökumətidir.

Mərkəz, hökumət ilə əlaqəli təşkilatlar üçün əlaqəli tərəf əməliyyatları və 24 saylı BMUS “Əlaqəli Tərəflərlə Açıqlamalar” altında mövcud olan öhdəliklər də daxil olmaqla, müəyyən açıqlama tələblərindən azadolma güzəştini tətbiq etmişdir. Bununla birlikdə, Mərkəz əlaqəli tərəf əməliyyatları və qalıqlarını müəyyənləşdirmiş və bunları aşağıdakı kimi açıqlamışdır:

	31 dekabr 2023-cü il		31 dekabr 2022-ci il	
	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatına əsasən	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatına əsasən
Əməliyyat gəlirləri	1,171,020	4,759,157	980,523	4,321,382
-AR Mərkəzi Bankı	3,323	-	8,306	-
-Hökumət idarələri	1,167,697	-	972,217	-
Maliyyə gəlirləri	33,388	274,864	238	91,874
-AR Mərkəzi Bankı	11,200	-	-	-
-Hökumət idarələri	22,188	-	238	-
Sair inzibati xərclər	225,000	947,803	117,161	289,616
-AR Mərkəzi Bankı	38,211	-	33,608	-
-Hökumət idarələri	186,789	-	83,553	-
Maliyyə xərcləri	8,230	145,914	316	135,757
-AR Mərkəzi Bankı	7,967	-	-	-
-Hökumət idarələri	263	-	316	-
İşçi heyəti üzrə xərclər	463,451	2,594,345	446,028	2,496,815
-İdarə heyəti	463,451	-	446,028	-

	31 dekabr 2023-cü il		31 dekabr 2022-ci il	
	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatına əsasən	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatına əsasən
Digər cari aktivlər	10,934	577,630	77,598	2,080,470
-AR Mərkəzi Bankı	860	-	1,020	-
-Hökumət idarələri	10,074	-	76,578	-
Ticari və sair kreditor borcları	3	1,994	-	-
-Hökumət idarələri	3	-	-	-

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Mərkəzin hökumət ilə əlaqəli qurumlarda bankda yerləşdirilmiş nağd pul vəsaitləri, bank depozitləri, digər öhdəliklər və cari aktiv qalıqları mövcud olmuşdur.

20. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Öz fəaliyyətində Müəssisə müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Müəssisənin fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Müəssisənin hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Müəssisə əsasən əməliyyat və bazar risklərinə məruz qalır. Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühtidə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Müəssisə strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

Risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyəti Müşahidə Şurası daşısa da, risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

Müşahidə Şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Mərkəzdə ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili audit

Daxili audit funksiyası hər il Mərkəzdə risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Mərkəzin prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

a) Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, fırıldaqçılığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir.

Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Müəssisə bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Müəssisə bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sisteminə vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili audiddən istifadə daxildir.

b) Valyuta riski

Mərkəz beynəlxalq iqtisadi əlaqələrə sahibdir və ona görə də, xarici valyuta kurslarının (əsasən, ABŞ dollar, Avro, Böyük Britaniya funt sterlinqi, Rus rublu və s.) dəyişməsindən valyuta risklərinə meyillidir. Gələcək kommersiya sövdələşmələri, tanınmış aktivlər və öhdəliklər, həmçinin xarici şirkətlərə netto- investisiyalara münasibətdə mübadilə kurslarının dəyişməsi riski mövcuddur.

c) Qiymət riski

Qiymətlər Mərkəzin yuxarı idarəetmə orqanının təsdiq etdiyi tarif cədvəlinə əsasən formalaşır. Tarif cədvəli iqtisadiyyata təsir edən mövcud amillər nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

d) Kredit riski

Mərkəz əhəmiyyətli kredit risklərinə mübtəla deyildir. Şirkətdə etibarlı kredit tarixinə məxsus olan alıcıların ödəmə qabiliyyətli olmasına inamı təmin edən prosedurlar işlənmişdir. Törəmə alətlərlə sövdələşmələr və pul əməliyyatları yalnız yüksək ödəmə qabiliyyəti olan maliyyə institutları üçün kredit riskini məhdudlaşdıran prosedurlar işlənmişdir.

e) Likvidlik riski

Likvidlik riskinin ehtiyatkarlıqla idarə edilməsi pul vəsaitləri və dövriyyədə olan qiymətli kağızların kifayət qədər həcmnin saxlanması, açılmış kredit xəttləri vasitəsilə adekvat maliyyələşmə imkanlarını və ortaya çıxma biləcək disbalans hallarında operativ idarəetmə imkanlarını nəzərdə tutur. Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixi çatanda Qrupun ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir.

Likvidlik riskinin idarə edilməsi, həmçinin likvid aktivlərin müəyyən edilməsi və investisiya müddətində valyuta aktivlərinin minimal likvidlik limitlərinin müəyyən edilməsindən ibarətdir.

f) Faiz dərəcəsinin dəyişməsinin pul vəsaitləri axınına təsiri riski

Mərkəz faiz gəliri gətirən əhəmiyyətli məbləğdə aktivlərə malik olmadığından, mənfəət və pul vəsaitlərinin əməliyyat axınları, əsasən bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsindən asılı deyildir.

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq əməliyyatları

Törəmə maliyyə alətləri müvafiq sövdələşmələrin (kontraktların) bağlanma tarixinə ilkin balans dəyəri ilə uçota alınır: sonradan ədalətli dəyəri yenidən qiymətləndirmə tələb edilir. Bu qaydada müəyyən edilmiş gəlirlər və zərərlər maliyyə alətlərinin hedcinq aləti kimi təsnifləşdirilməsindən asılıdır.

Ədalətli dəyərin hedcinqləşdirilməsi

Mərkəz tərəfindən pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi aləti kimi təsnifləşdirilən törəmə alətlərin ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda hedcinqləşmə riskinə aid olan hedcinqləşdirilən maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi ilə birlikdə əks etdirilir.

Pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi

Mərkəz tərəfindən pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi aləti kimi təsnifləşdirilən törəmə alətlərin ədalətli dəyərinin dəyişməsinin effektiv hissəsi kapitalın tərkibində tanınır (bu dəyişmənin effektiv olmayan hissəsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir).

Xüsusi hedcinqləşdirmə əməliyyatı uçotu tətbiq edilməyən törəmə alətlər

Bir sıra maliyyə alətləri xüsusi hedcinqləşdirmə əməliyyatı uçotu qaydalarına aid edilmir. Hedcinqləşdirmə əməliyyatları tətbiq edilməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi birbaşa mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Mərkəzin fəaliyyəti üçün risklərin idarə olunması Mərkəz əməliyyatlarının mühüm elementini təşkil edir. Mərkəzin əməliyyatlarına təsir göstərəcək əsas risklər aşağıdakılardan ibarətdir:

- Kredit riski;
- Likvidlik riski;
- Bazar riski.

Mərkəz daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri (kredit riski, bazar riski, coğrafi risklər, valyuta riski, likvidlik riski və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

ibarətdir.

Likvidlik riski

Likvidlik riski maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin uyğun gəlməməsi riski olaraq müəyyənləşdirilir. Mərkəzin likvidlik riskinin idarə edilməsi likvid aktivlər üzrə öhdəliklərin ödəmə müddətində yerinə yetirilməsinin nəzərə alınmasını, müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrindən istifadənin təmin edilməsini, maliyyələşdirmə ilə bağlı problemlərin yaranacağı təqdirdə normativ tələblərə qarşı maliyyələşdirmə öhdəlik planlarının saxlanması və balansın likvidlik əmsalının monitorinqinin aparılmasını tələb edir.

31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə Mərkəzin aktiv və öhdəliklərinin likvidlik riski aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 1 ilədək	1 ildən artıq	31 dekabr 2023-cü il
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri	-	699,112	-	-	699,112
Müştərilərdən alınacaq debitor borcları	404,905	-	-	-	404,905
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	-	-	631,245	3,095,906	3,727,151
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	404,905	699,112	631,245	3,095,906	4,831,168
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ					
İcarə öhdəliyi	-	-	152,101	1,045,628	1,197,729
Ticari kreditör borcu	1,994	-	-	-	1,994
CƏMİ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	1,994	-	152,101	1,045,628	1,199,723
XALIS MÖVQE	402,911	699,112	479,144	2,050,278	3,631,445
MƏCMU LİKVIDLİK BOŞLUĞU	402,911	1,102,023	1,581,167	3,631,445	

	1 aya qədər	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 1 ilədək	1 ildən artıq	31 dekabr 2022-ci il
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri	1,770,070	22,573	700,000	-	2,492,643
Müştərilərdən alınacaq debitor borcları	236,705	-	-	-	236,705
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	-	-	-	514,625	514,625
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	2,006,775	22,573	700,000	514,625	3,243,973
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ					
İcarə öhdəliyi	-	-	134,495	1,195,384	1,329,879
Ticari kreditör borcu	-	-	-	-	-
CƏMİ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	-	-	134,495	1,195,384	1,329,879
XALIS MÖVQE	2,006,775	22,573	565,505	(680,759)	1,914,094
MƏCMU LİKVIDLİK BOŞLUĞU	2,006,775	2,029,348	2,594,853	1,914,094	

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

	31 dekabr 2023-cü il		31 dekabr 2022-ci il	
	Qalıq dəyəri	Ədalətli dəyəri	Qalıq dəyəri	Ədalətli dəyəri
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri	699,112	699,112	2,492,643	2,492,643
Müştərilərdən alınacaq debitor borcları	404,905	404,905	236,705	236,705
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	3,727,151	3,727,151	514,625	514,625
İcarə öhdəliyi	1,197,729	1,197,729	1,329,879	1,329,879
Ticari kreditör borcu	1,994	1,994	-	-

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyəri	Cəmi qalıq dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri	-	2,492,643	-	2,492,643	2,492,643
Müştərilərdən alınacaq debitor borcları	-	-	236,705	236,705	236,705
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	-	514,625	-	514,625	514,625
Cəmi maliyyə aktivləri	-	3,007,268	236,705	3,243,973	3,243,973
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	-	-	1,329,879	1,329,879	1,329,879
Ticari kreditör borcu	-	-	-	-	-
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	1,329,879	1,329,879	1,329,879

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyəri	Cəmi qalıq dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri	-	699,112	-	699,112	699,112
Müştərilərdən alınacaq debitor borcları	-	-	404,905	404,905	404,905
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	-	3,727,151	-	3,727,151	3,727,151
Cəmi maliyyə aktivləri	-	4,426,263	404,905	4,831,168	4,831,168
Maliyyə öhdəlikləri					
İcarə öhdəliyi	-	-	1,197,729	1,197,729	1,197,729
Ticari kreditör borcu	-	-	1,994	1,994	1,994
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	1,199,723	1,199,723	1,199,723

Bazar riski

Mərkəz bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan faiz, valyuta və pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda müəyyən edilmiş limitdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısı alınır. Qəbul edilmiş normalar ilə uzunmüddətli borcların bazar dəyəri onların daşınan dəyərilə dəyişə bilər.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

Hər hansı bir təhlillər pensiya və digər post-pensiya öhdəlikləri, müddəaları balans dəyəri və qeyri-maliyyə aktivlərinin və xarici əməliyyatların öhdəlikləri üzrə bazar parametrlərində hərəkətlərin təsirini istisna edir.

Aşağıdakı fikirlər həssaslıq analizlərini hesablayarkən edilmişdir:

- Mühəsibat balansı həssaslığı yalnız törəmələrə və satış üçün mümkün olan borc alətlərilə əlaqəlidir.
- Gəlir bəyanatının həssaslığı il ərzində faiz gəlirlərində qəbul edilən faiz dərəcələrinin dəyişməsinin, 31 dekabr 2023-cü ilə qalmış qeyri-ticarət maliyyə aktiv və öhdəliklərinin və hedcinq alətlərinin effektidir.
- 31 dekabr 2023-cü il tarixinə kapitalın həssaslığı, satış üçün mümkün olan maliyyə aktivlərinin yenidən hesablanması, hər hansı hedcinq birləşməsi və mübadilələrin nəqd pul hərəkətinin hedcinqi kimi müəyyən edilməsi və faiz dərəcələrində qəbul edilən dəyişikliklər əsasında hesablanır. Kapitalın həssaslığı, vaxtı çatmış aktiv və mübadilə əsasında analiz edilir.

	AZN	ABŞ dolları	Avro	Türk lirəsi	31 dekabr 2023-cü il
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ					
Nağd pul vəsaitləri və bank hesabları	613,692	78,495	6,356	569	699,112
Müştərilərdən alınacaq debitor borcları	404,905	-	-	-	404,905
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	3,724,805	2,346	-	-	3,727,151
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	4,743,402	80,841	6,356	569	4,831,168
İcarə öhdəliyi	1,197,729	-	-	-	1,197,729
Ticari kreditör borcu	1,994	-	-	-	1,994
CƏMİ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	1,199,723	-	-	-	1,199,723
XALIS MÖVQE	3,543,679	80,841	6,356	569	3,631,445

	AZN	ABŞ dolları	Avro	Türk lirəsi	31 dekabr 2022-ci il
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ					
Nağd pul vəsaitləri və bank hesabları	2,432,564	56,753	3,111	215	2,492,643
Müştərilərdən alınacaq debitor borcları	236,705	-	-	-	236,705
Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	512,361	-	2,264	-	514,625
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	3,181,630	56,753	5,375	215	3,243,973
İcarə öhdəliyi	1,329,879	-	-	-	1,329,879
Ticari kreditör borcu	-	-	-	-	-
CƏMİ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	1,329,879	-	-	-	1,329,879
XALIS MÖVQE	1,851,751	56,753	5,375	215	1,914,094

Xarici valyuta riski

Mərkəz Azərbaycan Manatı (AZN) olan öz əməliyyat valyutasından başqa digər valyutalarla ifadə olunan alış prosesində valyuta riskinə məruz qalır. Bu əməliyyatların aparıldığı valyuta əsasən avro, ABŞ dolları və Türk lirəsidir.

Xarici valyutalarda ifadə olunmuş sair pul aktivləri və öhdəlikləri ilə münasibətdə Mərkəzin siyasəti qısamüddətli tarazsızlığı aradan qaldırmaq zəruri olduqda, xarici valyutaları almaq və ya satmaqla riskə xalis məruz qalmanı münasib səviyyədə saxlamaqdan ibarətdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MİLLİ DEPOZİT MƏRKƏZİ

31 dekabr 2023-ci il tarixinə Maliyyə Hesabatları

(Azərbaycan manatı ilə)

Xarici valyuta riskinə olan həssaslıq

Aşağıdakı cədvəl Mərkəzin müvafiq xarici valyutasının Azərbaycan manatına nisbətən məzənnəsində 10%-lik artım və ya azalmasına həssaslığını təhlil edir. 10% rəhbərlik tərəfindən xarici valyuta risklərini təhlil edərkən daxili risk hesabatlarında istifadə olunan həssaslıq dərəcəsidir və xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsinin Mərkəzə təsirini təhlil edərkən rəhbərlik tərəfindən istifadə olunur. Həssaslıq təhlili xarici valyutada olan monetar aktiv və öhdəliklərin hesabat tarixinə qalıq dəyərindən istifadə edir və bu dəyəri məzənnədəki 10%-lik dəyişiklik üçün uyğunlaşdırır. Həssaslıq təhlilinə əlaqəli tərəflərlə bağlı məbləğlər daxildir.

	31 dekabr 2023-cü il tarixinə		31 dekabr 2023-cü il tarixinə		31 dekabr 2023-cü il tarixinə	
	USD/AZN	USD/AZN	EUR/AZN	EUR/AZN	TRY/AZN	TRY/AZN
	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%
Vergidən əvvəl mənfəətə xalis	8,084	(8,084)	636	(636)	57	(57)
	31 dekabr 2022-ci il tarixinə		31 dekabr 2022-ci il tarixinə		31 dekabr 2022-ci il tarixinə	
	USD/AZN	USD/AZN	EUR/AZN	EUR/AZN	TRY/AZN	TRY/AZN
	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%
Vergidən əvvəl mənfəətə xalis	5,675	(5,675)	538	(538)	22	(22)

Kredit riski

Kredit riski müştəri və ya maliyyə aləti üzrə kontragent müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə, Mərkəzin maliyyə zərərinə məruz qalması riskidir və əsasən Mərkəzin müştərilərdən alınacaq debitor borclarından, əlaqəli tərəflərə verilmiş qısamüddətli kreditlərdən və pul və pul vəsaitlərindən yaranır.

Mərkəzin kredit riski konsentrasiyası üçün potensial müzakirə mövzusu olan maliyyə aktivləri pul və debitor borclarından ibarətdir. Mərkəzin pul depozitləri mötəbər maliyyə idarələrində yerləşdirilmişdir.

Riskin maksimal həddi

Mərkəzin məruz qaldığı maksimal kredit riski fərdi risklərdən və ümumi iqtisadiyyatın daşdığı risklərdən asılı olaraq əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir.

Coğrafi konsentrasiya

Əməliyyat mühiti 2023-cü il qlobal iqtisadiyyat üçün çətin bir il olmuşdur. Rusiya ilə Ukrayna arasında davam edən münaqişə tədarük zəncirlərinə əhəmiyyətli zərbə vurmuş, inflyasiyanı sürətləndirmiş və potensial tənəzzül qorxusunu artırmışdır. Bu çətinliklərə baxmayaraq, bəzi iqtisadiyyatlar, o cümlədən Azərbaycan, dayanıqlılıq nümayiş etdirmiş və hətta müsbət artım əldə etmişdir. Azərbaycan Respublikası Ümumi icmal Müəssisə bütün əməliyyatlarını Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir. Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı karbohidrogen qiymətlərinə xüsusilə həssasdır. Lakin son illər ərzində Azərbaycan Respublikasının hökuməti daha tarazlı iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və hazırda ölkə ÜDM-nin yarısından çoxunu təmin edən karbohidrogen sektorundan asılılığı azaltmaq üçün əhəmiyyətli iqtisadi və sosial islahatlara başlamışdır. İqtisadi göstəricilər 2022-ci ildə Azərbaycanın ÜDM-i neft və qeyri-neft sektorunda güclü artım hesabına 4,6% artmışdır. Bu, əsasən, karbohidrogenlərin qlobal satış gəlirlərinin təsir etdiyi xarici valyuta daxilolmalarının artması ilə bağlıdır. Bu amillər nəticəsində artan pul kütləsi 2023-cü il ərzində Müəssisə sektorunda artıq likvidliyə və rekord yüksək mənfəətə gətirib çıxarmış, eyni zamanda defolt dərəcələrinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına səbəb olmuşdur. 2022-ci ilin ikinci yarısında və 2023-cü ilin böyük hissəsində qlobal karbohidrogen qiymətlərində azalma müşahidə olunmuş, 2023-cü ilin sentyabr-oktyabr dövründə isə qiymətlər bir qədər yüksəlmişdir. Ölkənin ÜDM-i 2023-cü ildə cəmi 1,8% artmışdır. 2022-ci və 2023-cü illərdə yüksək orta karbohidrogen qiymətləri yerli valyutaya əlavə sabitlik gətirmişdir. Yüksək inflyasiyanın qeydə alındığı 2022-ci ildə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 7,5%-dən 8,25%-ə yüksəldilmişdir. Bununla belə, 2023-cü il ərzində inflyasiya əvvəlki ildəki 13,9%-dən 2023-cü ilin sonunda

8,8%-ə kimi xeyli azalmışdır. ARMB 31 dekabr 2023-cü il tarixinə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini 8,00%-ə endirmişdir. Bunun əksinə olaraq, 2023-cü ildə Müəssisə sektorunda izafi likvidliyin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına cavab olaraq ARMB-nin məcburi ehtiyat normaları sərtləşdirilmişdir. 2022-ci və 2023-cü illərdə ARMB bütün dövr ərzində 1 ABŞ dolları üçün 1,7000 AZN səviyyəsində sabit qalan Azərbaycan manatının sabitliyini qorumağa davam etmişdir. 2023-cü il ərzində global reyting agentlikləri Azərbaycanın kredit reytingini “Ba1” səviyyəsində qiymətləndirmişdir. Qiymətləndirmə son illərdə daha uğurlu fiskal idarəetmə və post pandemiya dövrünə baxmayaraq gələcək şoklara tab gətirmək qabiliyyətinin artması ilə nəticələnən effektiv iqtisadi siyasətin təzahürüdür. İqtisadi canlanma və yüksək karbohidrogen qiymətləri şəraitində ehtiyatlı fiskal idarəetmə sayəsində büdcə göstəriciləri yüksək olaraq qalır və gözləniləndən daha sürətlə artır. Müəssisə cari likvidlik mövqeyini davamlı fəaliyyət göstərməsi üçün yetərli hesab edir. Müəssisə likvidlik mövqeyini gündəlik olaraq izləyir.

Aktivlər, öhdəliklər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Azərbaycan Respublikasında yerləşən qarşı tərəflərin ofşor şirkətləri ilə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqları həmin qarşı tərəflər ilə qalıqlar kimi “Azərbaycan Respublikası” sütununda göstərilir. Nağd pul, binalar və avadanlıqlar fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə Mərkəzin aktiv və öhdəliklərin coğrafi konsentrasiyası Azərbaycan Respublikası olmuşdur.

21. ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR

a) Sığorta

Azərbaycan Respublikasında sığorta sahəsi inkişaf mərhələsindədir və dünyanın digər ölkələrində qəbul edilmiş sığortalamanın bir çox formaları Azərbaycanda hələ mövcud deyil. Mərkəzin öz tikililəri, qurğu və avadanlıqları, biznes fəaliyyətinin kəsilməsi və ya Mərkəzə məxsus əmlakda və ya onun əməliyyatları ilə bağlı baş vermiş hadisələr nəticəsində əmlakda və ya ətraf mühitə zərərin vurulması ilə əlaqədar üçüncü tərəf məsuliyyətinə dair tam sığorta təminatı yoxdur. Mərkəz adekvat sığorta təminatını əldə edəne qədər, müəyyən aktivlərin itirilməsi və ya məhv olmasının Mərkəzin fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə ciddi mənfi zərbə vuracağı riski mövcuddur.

b) Məhkəmə iddiası

Mərkəz maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir edə bilən heç bir məhkəmə iddiasında iştirak etməmişdir.

c) Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi şərh və düzəlişlərin fərqlənməsinə əsas verə bilər. Bundan əlavə, rəhbərliyin vergi qanunvericiliyi haqqında şərtləri vergi orqanlarının şərtlərindən fərqlənə bilər, bu da vergi orqanlarının səlahiyyətli nümayəndələri tərəfindən əməliyyatlara etiraz edilməsi ilə nəticələnə bilər. Mərkəz bütün vergi ödənişlərinin icra olunduğunu hesab edir və bu səbəbdən, maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat nəzərdə tutmamışdır. Azərbaycan vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər.

22. HESABAT TARİXİNDƏN SONRA BAŞ VERMİŞ HADİSƏLƏR

Maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir edəcək hadisələr baş verməmişdir.

1. AR Vergi Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə əsaslanaraq, Mərkəz AR İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinə müraciət edərək 2021-2023-2024-cü illər ərzində ödənilən Əmlak, Torpaq və Mənfəət vergilərinin yenidən hesablanmasını tələb etmiş və 844,553.00 AZN məbləğində vergi ödənişləri geri alınmışdır.

2. Bakı şəhəri Nəsimi rayonu Bülbül prospekti 27 ünvanında yerləşən Mərkəzə məxsus inzibati binanın 2024-cü ildə Mərkəzin təsisçisi olan AR Mərkəzi Bankının balansına verilməsi nəzərdə tutulur

Mərkəzin adından:

Ağahüseyn Xudaverdiyev
İdarə Heyətinin sədri

Bakı, Azərbaycan Respublikası

30 İyul 2024-cü il

Rəna İsgəndərova
İdarə Heyəti sədrinin müavini

Bakı, Azərbaycan Respublikası

30 İyul 2024-cü il